

*'Beweegekriebels: maak er maar een
werkwoord van'*

Evaluatieonderzoek naar de interventie Beweegekriebels van het NISB

Definitief

Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen

Grontmij Nederland B.V.
Houten, 9 juli 2010

Verantwoording

Titel : 'Beweegkriebels: maak er maar een werkwoord van'
Subtitel : Evaluatieonderzoek naar de interventie Beweegkriebels van het NISB
Projectnummer : 282788
Referentienummer :
Revisie :
Datum : 9 juli 2010

Auteur(s) : Brig Duesmann
E-mail adres : Brig.Duesmann@grontmij.nl
Gecontroleerd door :
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door :
Paraaf goedgekeurd :
Contact : De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 30 634 47 00
F +31 30 637 94 15
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Achtergrond.....	5
1.2	De ontwikkeling van Beweegkriebels	5
1.3	Doel van het onderzoek	6
1.4	Onderzoeksmethode.....	6
1.4.1	Onderzoeksgroepen	6
1.4.2	Kwantitatief en kwalitatief onderzoek.....	7
1.5	Respons.....	8
1.5.1	Trainers Beweegkriebels	8
1.5.2	Respons managers kinderopvang	9
1.5.3	Respons organisaties verdiepingsonderzoek.....	9
1.5.4	Interpretatie van resultaten	9
1.6	Leeswijzer	10
2	Bereik Beweegkriebels	11
2.1	Inleiding.....	11
2.2	Aantal gecertificeerde Trainers Beweegkriebels	11
2.3	Aantal organisaties dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd	11
2.4	Aandeel pedagogisch medewerkers dat Beweegkriebels heeft gevolgd	12
3	Inbedding Beweegkriebels.....	13
3.1	Inleiding.....	13
3.2	Verantwoordelijke	13
3.3	Beleidsplannen en werkplannen	13
3.4	Verwachtingen ten aanzien van invulling en tijdsbesteding	14
3.5	Financiering.....	14
3.6	Oordeel over inbedding.....	14
4	Implementatie Beweegkriebels.....	16
4.1	Inleiding.....	16
4.2	Implementatie van Beweegkriebels	16
4.3	Toepassing Beweegkriebels in de dagelijkse praktijk	17
4.4	Tijdsbesteding.....	19
4.5	Themakoffer Beweegkriebels de ouderavond	20
4.6	Succes- en faalfactoren van en kansen voor Beweegkriebels	20
5	Samenwerkingsvormen	22
5.1	Inleiding.....	22
5.2	Samenwerken binnen de eigen organisatie.....	22
5.3	Samenwerken met andere partners	22
5.4	Nieuw aanbod door Beweegkriebels	22
6	De 2-daagse train de trainer Beweegkriebels.....	24
6.1	Inleiding.....	24
6.2	Waardering van de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels.....	24
6.3	Positief aan Beweegkriebels.....	24
6.4	Verbeterpunten Beweegkriebels.....	25
7	De training Beweegkriebels voor pedagogisch medewerkers.....	26

7.1	Inleiding.....	26
7.2	Waardering van de training Beweegkriebels	26
7.3	Tips voor de training Beweegkriebels.....	28
8	Effecten Beweegkriebels	30
8.1	Inleiding.....	30
8.2	Effecten volgens trainers	30
8.3	Verandering in frequentie van en tijd besteed aan beweegmomenten	30
8.4	Effect training op het eigen gedrag/houding jegens bewegen.....	31
8.5	Gedagsveranderingen bij de pedagogisch medewerkers	31
8.6	Verandering kwaliteit beweegaanbod.....	33
8.7	Andere genoemde effect.....	33
8.8	Succesfactoren en faalfactoren voor effectiviteit	34
9	Conclusie en aanbevelingen.....	35
9.1	Inleiding.....	35
9.2	Conclusie	35
9.3	Aanbevelingen	38
9.3.1	Het concept.....	38
9.3.2	De 2-daagse train de trainer	38
9.3.3	De training Beweegkriebels	38
9.3.4	Beweegkriebels: inbedding, implementatie	39
9.3.5	Toepassing van Beweegkriebels	39
9.3.6	Aanbevelingen met betrekking tot vervolgonderzoek.....	40
10	Samenvatting en aanbevelingen	42
10.1	Inleiding.....	42
10.2	Bereik Beweegkriebels	42
10.3	Inbedding Beweegkriebels.....	42
10.4	Implementatie Beweegkriebels.....	43
10.5	Samenwerkingsvormen	44
10.6	2-daagse train de trainer Beweegkriebels	44
10.7	Training Beweegkriebels voor pedagogisch medewerkers	45
10.8	Effecten Beweegkriebels	45
10.9	Aanbevelingen	47

Bijlage 1: Gehanteerde vragenlijst trainers

Bijlage 2: Gehanteerde vragenlijst managers

Bijlage 3: Gehanteerde vragenlijst verdiepingsinterviews

Bijlage 4: Geraadpleegde personen/bronnen

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De interventie Beweegkriebels is ontwikkeld door het Nederlands Instituut voor Sport en Bewe- gen (NISB) als reactie op vragen uit de praktijk van de kinderopvang over hoe te bewegen met jonge kinderen. Inmiddels wordt Beweegkriebels enkele jaren gebruikt binnen de kinderopvang en peuterspeelzalen. De eerste geluiden over Beweegkriebels van docenten die trainingen ver- zorgen en vanuit groepsleiding die werkzaam is in de kinderopvang zijn positief. Aan de ene kant blijkt dit uit terugkoppeling van trainers tijdens verdiepingsdagen Beweegkriebels en ook uit contacten die NISB heeft in het werkveld. Daarnaast is in 2008 is een brochure ontwikkeld met de naam 'De kracht van Beweegkriebels'. Ten behoeve van de ontwikkeling van de brochure hebben destijds enkele interviews plaatsgevonden. Geluiden tijdens die interviews waren posi- tief. Zo zei een groepsleidster van SKON Kinderopvang die tevens trainer Beweegkriebels is: *'Als je een paar keer Beweegkriebels hebt gedaan met de kinderen, gaan ze zich vrijer bewe- gen. Je bereikt ook kinderen die wat minder uit zichzelf bewegen'*¹.

Tot op heden is er echter geen uitgebreid evaluatieonderzoek naar de interventie gedaan. NISB heeft Grontmij opdracht gegeven onderzoek te doen naar toepassing van en effecten van Be- weegkriebels. In de periode november 2009 tot en met maart 2010 is dit onderzoek uitgevoerd. Voordat in de volgende hoofdstukken de resultaten aan de orde komen, gaan we hieronder eerst in op de ontwikkeling van Beweegkriebels en de gevolgde weg van implementatie (1.2). Dit geeft relevante achtergrondinformatie om de gehanteerde onderzoeksmethode te begrijpen. In de paragrafen daarna gaan we in op het doel van het onderzoek (1.3), de gebruikte onder- zoeksmethode (1.4) en de respons (1.5). Afgesloten wordt met een leeswijzer (1.6).

1.2 De ontwikkeling van Beweegkriebels

In 2006 is de Handreiking van de training Beweegkriebels (over bewegen met kinderen van 0-4 jaar) afgerond. De handreiking van de training Beweegkriebels ondersteunt de training Be- weegkriebels. Elke training bestaat uit een aantal trainingsbijeenkomsten gegeven in dagdelen. Tijdens elke trainingsbijeenkomst komen meerdere thema's aan de orde. In totaal gaat het om negen thema's die, naast dat ze in de training aan de orde komen, uitgebreid staan beschreven in de handreiking Beweegkriebels.

NISB is in de periode dat de handreiking werd afgerond gestart met het verzorgen van de eer- ste 2-daagse train de trainers Beweegkriebels. De 2-daagse train de trainer Beweegkriebels leidt op tot trainer Beweegkriebels. Gecertificeerde trainers Beweegkriebels zijn bevoegd de training Beweegkriebels zelfstandig aan te bieden aan (pedagogisch) medewerkers werkzaam in organisaties die werken met 0-4 jarigen.

¹ Uit: De kracht van Beweegkriebels, Een veelbelovende aanpak voor spelenderwijs bewegen met jonge kinderen, NISB, 2008.

De gevolgde weg van implementatie van Beweegkriebels staat hieronder schematisch weergegeven.

Het betekent dat gecertificeerde 'Trainers Beweegkriebels', een belangrijke rol hebben in het wegzetten van Beweegkriebels in organisaties waar wordt gewerkt met 0-4 jarige kinderen. De medewerkers die de Training Beweegkriebels hebben gevolgd, hebben vervolgens een belangrijke rol in het bewegen binnen de organisaties waar de 0-4 jarigen verblijven. Ook in het onderzoek worden deze twee groepen onderscheiden: de trainers Beweegkriebels en de pedagogisch medewerkers.

1.3 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is inzicht krijgen in:

1. hoe Beweegkriebels wordt vormgegeven binnen kinderopvang en peuterspeelzalen (in welke vorm, door wie en met welke middelen);
2. de verschillende (samenwerkings)vormen bij opzetten en uitvoeren van de aanpak Beweegkriebels binnen kinderopvang en peuterspeelzalen;
3. het effect van de aanpak Beweegkriebels in de praktijk;
4. de waardering van de 2-daagse train de trainer door de deelnemers.

Aan de ene kant gaat het dus om een verkennende studie, die vooral is gericht op een beschrijving van de wijzen waarop Beweegkriebels wordt ingezet: bereik, inbedding, implementatie, samenwerking. Daarnaast gaat het om een effectmeting waarin zowel de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels als de training Beweegkriebels wordt geëvalueerd en waarin een overzicht wordt gegeven van de effecten van Beweegkriebels volgens gebruikers van de interventie.

Op basis van de resultaten van het evaluatieonderzoek wil NISB de interventie Beweegkriebels doorontwikkelen, versterken én de effectiviteit duidelijk en gestructureerd kunnen communiceren.

1.4 Onderzoeksmethode

1.4.1 Onderzoeksgroepen

In paragraaf 1.2 is in schema uiteengezet welke organisaties en personen een sleutelrol hebben in het uitrollen van Beweegkriebels. Deze personen zijn uiteraard betrokken in het onderzoek. Aanvullend is betrokken het management van enkele kinderopvangorganisaties vanwege

hun rol in het uitzetten van beleid binnen de organisatie. Betrokken zijn: 1) trainers Beweegkriebels, 2) management kinderopvang en 3) pedagogisch medewerkers. Door het betrekken van deze sleutelpersonen wordt het hele spectrum van Beweegkriebels (van opleiden tot inbedding en uitvoering) in beeld gebracht.

1.4.2 Kwantitatief en kwalitatief onderzoek

Kwantitatief onderzoek

De vraagstelling is beantwoord door een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Daar waar het gaat om een inventarisatie van aantallen (het aantal kinderopvangorganisaties waarvan pedagogisch medewerkers de training Beweegkriebels hebben gevolgd, hoeveel pedagogisch medewerkers gebruiken de interventie Beweegkriebels) is gebruik gemaakt van kwantitatief onderzoek. Met kwantitatief onderzoek kunnen relatief eenvoudig alle kinderopvangorganisaties die de training hebben gevolgd via een schriftelijke vragenlijst met hoofdvragen worden betrokken. Voordeel van kwantitatief onderzoek is dat van een relatief grote groep betrokkenen eenvoudig gelijksoortige gegevens verzameld en geanalyseerd zijn. Hiermee kan een goed beeld ontstaan van de daadwerkelijke inzet van Beweegkriebels. Door ervoor te zorgen dat het invullen van de vragenlijst niet langer dan 10 minuten duurt en een tussentijds een herinneringsbericht te sturen om de vragenlijst in te vullen, is gewerkt aan een zo hoog mogelijke respons.

Deelnemers aan de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels en het management van kinderopvangorganisaties zijn benaderd via een schriftelijke vragenlijst met geprecodeerde antwoordcategorieën en enkele open vragen. Voor beide doelgroepen zijn aparte vragenlijsten ontwikkeld (zie bijlage).

Kwalitatief onderzoek

Daar waar het meer gaat om verdieping van de materie en om toelichting (zoals wordt meer bewogen dan voorheen, welke veranderingen hebben plaatsgevonden bij groepsleiding, welke veranderingen bij kinderen, hoe is Beweegkriebels ingebed in de organisatie) is gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek via face to face interviews. Tevens is gebruik gemaakt van input op een terugkomdag voor Beweegkriebels trainers. Een kenmerk van kwalitatief onderzoek is het voeren van interviews (face to face of telefonisch). Deze interviews kosten doorgaans wat meer tijd en er kan doorgevraagd worden, en zijn daardoor ook niet geschikt voor kwantitatief onderzoek. Voordeel van interviews is dat de geïnterviewde de vragen uitgebreid kan beantwoorden. Bovendien kan een toelichting worden gevraagd en gegeven als een vraag niet goed wordt begrepen of de vraag niet duidelijk genoeg is beantwoord. De onderzoeker kan dus aanvullende vragen stellen naar het 'waarom' en het 'hoe'. De face to face interviews zijn gevoerd aan de hand van een gestructureerde vragenlijst onder managers en pedagogisch medewerkers van enkele organisaties (zie bijlage).

In het kwalitatieve onderzoek is een deel van de kinderopvangorganisaties betrokken waarvan ten minste één persoon de training Beweegkriebels heeft gevolgd. In de tabel hieronder staat welke onderzoeksgroep op welke wijze heeft deelgenomen.

Onderzoeksgroepen	Kwantitatief	Kwalitatief
Trainers Beweegkriebels	Schriftelijke vragenlijst	Input terugkomdag Beweegkriebels
Managers kinderopvang/peuterspeelzalen	Schriftelijke vragenlijst	Face to face interview
Pedagogisch medewerkers		Face to face interview

1.5 Respons

1.5.1 Trainers Beweegkriebels

NISB beschikte over een lijst met 139 personen die de 2-daagse train de trainer hebben gevolgd. Deze zijn allen benaderd voor deelname aan het onderzoek. Van deze 139 ontvingen we van 15 benaderde personen een out of office reply of email onbestelbaar retour. Van de overgebleven 124 (totaal netto) benaderde personen hebben 55 de vragenlijst ingevuld. Dit betekent dat de respons 44% bedraagt. Voor schriftelijk onderzoek is dit een acceptabel percentage.

	Verzonden vragenlijsten	Responspercentages
Totaal bruto	139	
Out of office	6	4%
Email onbestelbaar	9	6%
<i>Totaal netto</i>	<i>124</i>	<i>100%</i>
Respons: vragenlijst retour	55	44%
Niet ingevuld overige reden	10	8%
Niet gereageerd	59	48%

Verdelen we de groep respondenten in naar het primaire werkveld waarin zij werkzaam zijn dan zien we het volgende:

Sector primaire werkveld	Percentage
Sport	32%
Kinderopvang	28%
Welzijn	24%
Overige organisaties	17%

De respons onder de verschillende sectoren is bij benadering even hoog. Circa 30% is werkzaam in de sportsector of in de kinderopvang. Daarnaast is een kwart werkzaam bij een welzijnorganisatie. Hieronder valt soms ook kinderopvang en ook peuterspeelzaalwerk. Overige organisaties bestaan uit gemeente en particuliere organisaties.

De gecertificeerde trainers Beweegkriebels kunnen zonder tussenkomst van NISB trainingen Beweegkriebels verzorgen. Zij zijn niet verplicht gegevens door te geven voor welke organisaties zij trainingen verzorgen. Er is dus geen centrale plek voor registratie. NISB is dan ook niet op de hoogte van het aantal organisaties dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd. Daarom is in het evaluatieonderzoek aan de gecertificeerde trainers Beweegkriebels gevraagd een overzicht beschikbaar te stellen van organisaties die de training Beweegkriebels bij hen hebben afgenomen. In totaal 25 trainers van de 55 die de vragenlijst hebben retour gezonden, hebben een overzicht beschikbaar gesteld (45%). Lang niet alle overzichten waren duidelijk ingevuld, en niet altijd was het duidelijk of het een complete training Beweegkriebels betrof of een workshop. In totaal hebben de trainers 47 organisaties doorgegeven, waarvan sommige organisaties voor meerdere locaties de training of een workshop hebben afgenomen. In totaal konden van deze 47 organisaties 27 organisaties worden benaderd voor vervolg onderzoek. Geselecteerd zijn diegene waarvan zeker was dat zij niet alleen een workshop Beweegkriebels hebben afgenomen en waar het een welzijns- of kinderopvangorganisatie betrof. Dit in verband met de wens om effecten op de werkvloer zichtbaar te maken.

1.5.2 Respons managers kinderopvang

Alle contactpersonen van de 27 organisatie hebben een vragenlijst ontvangen. Daarvan hebben er 8 de vragenlijst ingevuld. Dit betekent dat de respons 30% bedraagt.

	Verzonden vragenlijsten	Responspercentages
Totaal bruto	27	
Respons: vragenlijst retour	8	30%
Vragenlijst intern doorgestuurd, bedoeling wel in te vullen, maar niet geretourneerd	3	11%
Niet ingevuld: niemand heeft training gevolgd/training gewonnen als prijs	2	7%
Niet ingevuld: te druk of langere tijd afwezig	2	7%
Niet gereageerd	14	52%

Van de acht organisaties die de vragenlijst hebben ingevuld, bleek één dat te hebben gedaan voor de workshop Eetplezier en Beweegkriebels. Deze is dan ook verder niet meegenomen in de analyses. De betrokken onderzoeksgroep is relatief klein en het responspercentage niet groot. Dit betekent dat de ontvangen gegevens als richtinggevend zijn meegenomen in het onderzoek.

1.5.3 Respons organisaties verdiepingsonderzoek

Alle zeven overgebleven organisaties zijn gevraagd deel te nemen aan een kwalitatief verdiepingsonderzoek. Van deze groep gaf één (welzijns)organisatie aan niet te kunnen deelnemen. Met één andere is het na herhaalde belpogingen en e-mails niet gelukt contact te krijgen, en nog weer een andere organisatie wilde deelnemen, maar kon gegevens van contactpersonen niet leveren binnen de tijd die voor de interviews was uitgetrokken. Uiteindelijk zijn betrokken een Haagse kinderopvangorganisaties, een Haagse organisatie met kinderopvang en peuterspeelzaal, een Utrechtse kinderopvangorganisatie, een Utrechtse welzijnsorganisatie met peuterspeelzalen. Van deze organisaties is gesproken met die persoon die een overzicht heeft van Beweegkriebels binnen de hele organisatie (pedagoog, coördinator opleidingen, management) en met één of twee pedagogisch medewerkers van verschillende locaties. In totaal zijn dus per instelling twee tot drie interviews gehouden. In de bijlage staat welke personen zijn geïnterviewd.

1.5.4 Interpretatie van resultaten

De uitvoering van het onderzoek is in de onderzoeksperiode bijgesteld omdat respons op een aantal cruciale onderdelen achter is gebleven. Dit geldt niet voor de groep trainers Beweegkriebels. Op grond van het aantal trainers dat heeft meegewerkt kan gesteld worden dat de door hun gegeven antwoorden een betrouwbaar beeld geven van de werkelijkheid. Wel is van een relatief kleine groep organisaties die Beweegkriebels hebben afgenomen om te gebruiken in de praktijk, bekend wat zij vinden van Beweegkriebels en hoe het wordt toegepast. Dat neemt niet weg dat het evaluatieonderzoek waardevol is. De interviews hebben een helder beeld gegeven van hoe divers organisaties omgaan met de toepassing van Beweegkriebels. Op beschrijvend niveau worden in het rapport diverse toepassingen geschetst. Ook qua genoemde effecten van Beweegkriebels is het beeld redelijk eenduidig. Kortom het onderzoeksverslag is een goede weergave van een eerste verkenning van effecten van Beweegkriebels. Uiteraard doen we wel de aanbeveling om in de toekomst te zorgen voor een betere registratie van organisaties die de training Beweegkriebels afnemen om bij een volgend onderzoek gegevens te kunnen krijgen van een grotere groep kinderopvangorganisaties en peuterspeelzalen.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 komt het bereik van Beweegkriebels aan de orde. Ingegaan wordt op het aantal organisaties dat de training heeft afgenomen en het aandeel pedagogisch medewerkers binnen organisaties dat de training heeft gevolgd. Hoofdstuk 3 gaat in op de wijze waarop en de mate waarin Beweegkriebels is verankerd in organisaties. Het gaat hier om de meer formele inbedding van Beweegkriebels. Het hoofdstuk erna beschrijft de wijze waarop Beweegkriebels is geïmplementeerd in organisaties. Daarbij komt aan de orde de stappen die zijn gezet, de toepassing van Beweegkriebels in de dagelijkse praktijk, de tijdsbesteding eraan enzovoort. Hoofdstuk 5 behandelt de vraag of aandacht voor bewegen en Beweegkriebels heeft geleid tot nieuwe samenwerkingsverbanden binnen de organisatie en met externe partijen. In hoofdstuk 6 komt het oordeel over de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels aan de orde, gevolgd door het oordeel over de training Beweegkriebels in hoofdstuk 7. Hoofdstuk 8 gaat in op de effecten van Beweegkriebels en hoofdstuk 9 beschrijft conclusies. Het rapport sluit af met een samenvatting in hoofdstuk 10.

Afwisselend wordt informatie gebruikt uit de enquête onder trainers Beweegkriebels, uit de enquête onder managers en uit interviews met vertegenwoordigers van peuterspeelzalen en kinderopvangorganisaties. Als de resultaten betrekking hebben op de enquête onder trainers Beweegkriebels dan staat dat zo vermeld. Dat geldt ook voor resultaten uit de enquête onder managers. Daar waar het resultaten uit de interviews betreffen, worden die aangeduid met interviews. De resultaten zijn een weergave van in totaal negen geïnterviewden, waarvan vijf pedagogisch medewerkers en vier managers of staffunctionarissen. Incidenteel zijn interviewvragen alleen aan pedagogisch medewerkers gesteld. Dan is dat vermeld. Soms worden uitspraken gedaan op organisatieniveau. Dan betreffen het vier organisaties.

2 Bereik Beweegkriebels

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op het bereik van Beweegkriebels. Hiermee doelen we op het aantal organisaties dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd en het aandeel pedagogisch medewerkers binnen organisaties dat de training heeft gevolgd. Het bereik van Beweegkriebels is in kaart gebracht door het aantal gecertificeerde trainers in beeld te brengen (2.2), via de gecertificeerde trainers Beweegkriebels een overzicht van het aantal organisaties voor wie zij de training Beweegkriebels hebben verzorgd (2.3) binnen die organisaties die de training Beweegkriebels hebben gevolgd het aandeel pedagogisch medewerkers dat de training Beweegkriebels in beeld te brengen (2.4).

2.2 Aantal gecertificeerde Trainers Beweegkriebels

NISB beschikt over een overzicht met alle gecertificeerde trainers Beweegkriebels. In totaal zijn tot november 2009 139 personen gecertificeerd de training Beweegkriebels te geven. Tijdens het evaluatie onderzoek Beweegkriebels is gebleken dat niet alle gecertificeerde trainers nog trainingen Beweegkriebels verzorgen. Het is echter niet exact bekend wie nog wel actief is en wie niet. NISB schat in dat circa 100 gecertificeerde trainers Beweegkriebels nog trainingen verzorgen. Vanuit de schriftelijke enquête weten we dat van de 55 trainers (die de enquête hebben ingevuld) 90% nog actief is of plannen heeft trainingen te geven. Dit komt overeen met 50 trainers. Tijdens een terugkomdag Beweegkriebels in maart 2010 waren 90 trainers aanwezig. Met enige zekerheid kunnen we stellen dat tussen de 50 en 90 trainers nog actief is.

2.3 Aantal organisaties dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd

Zoals in het inleidende hoofdstuk al is gemeld, kunnen gecertificeerde trainers Beweegkriebels zonder tussenkomst van NISB trainingen Beweegkriebels verzorgen. NISB is niet op de hoogte van het aantal organisaties dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd. Daarom is in het evaluatieonderzoek aan de gecertificeerde trainers Beweegkriebels gevraagd een overzicht beschikbaar te stellen van organisaties die de training Beweegkriebels bij hen hebben afgenomen.

In totaal 25 trainers van de 55 die de vragenlijst hebben retour gezonden² hebben een overzicht beschikbaar gesteld (45%). Lang niet alle overzichten waren duidelijk ingevuld, en niet altijd was het duidelijk of het een complete training Beweegkriebels betrof of een workshop. In totaal hebben de trainers 47 organisaties doorgegeven, waarvan sommige organisaties voor meerdere locaties de training of een workshop hebben afgenomen. Volgens registratie van de trainers hebben 16 van de 47 organisaties een workshop Beweegkriebels gevolgd (34%), hebben 21 de complete training gevolgd (45%) en is het bij 10 organisaties onduidelijk (21%) of het een workshop of training betrof. Afnemers van die trainingen zijn kinderopvangorganisaties, welzijnsorganisaties, GGD en gemeenten. Omdat niet alle gecertificeerde trainers hebben meegewerkt aan het onderzoek, en niet alle gecertificeerde trainers een overzicht terug hebben gestuurd, zal sprake zijn van onderrapportage. NISB had op grond van geluiden van de gecertificeerde trainers verwacht dat circa 70 organisaties de training zouden hebben gevolgd. Op grond van dit onderzoek kan dit noch bevestigd noch ontkracht worden. Wel is bekend dat er voor meer organisaties trainingen Beweegkriebels zijn verzorgd omdat er trainers zijn die tijdens een verdiepingsdag Beweegkriebels hebben aangegeven de overzichtslijst niet te hebben ingevuld,

² Zie onderzoeksmethode en responsoverzicht in inleidende hoofdstuk.

maar wel trainingen te hebben gegeven. Gezien het relatief grote aantal onzekerheden lijken uitspraken over aantallen hier echter niet op zijn plaats.

2.4 Aandeel pedagogisch medewerkers dat Beweegkriebels heeft gevolgd

Het zal duidelijk zijn dat het op grond van hiervoor genoemde onzekerheden niet mogelijk is om uitspraken te doen over het aantal pedagogisch medewerkers dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd. Ondanks dat aan de trainers Beweegkriebels is gevraagd door te geven hoeveel personen de training Beweegkriebels hebben gevolgd, is die vraag niet door alle trainers correct ingevuld.

Geprobeerd is daarom via een vragenlijst die is gezonden naar managers/opleiders binnen de organisaties waarvan bekend was dat zij de training Beweegkriebels hebben afgenomen, te achterhalen hoeveel pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd en hoeveel pedagogisch medewerkers er in dienst zijn. Zevenentwintig organisaties hebben de vragenlijst ontvangen, zeven hebben gereageerd. De respons hierop is dus erg beperkt. Toch geven we een overzicht, omdat dit wel inzichtelijk maakt dat er grote verschillen zijn tussen organisaties in het aandeel pedagogisch medewerkers dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd.

Van zes van de zeven organisaties is het aandeel pedagogisch medewerkers binnen de organisatie dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd bekend.

Organisatie	Totaal aantal medewerkers in dienst bij de organisatie	Aandeel medewerkers dat Beweegkriebels heeft gevolgd
Peuterspeelzaal	45	100%
Peuterspeelzaal	onbekend ³	onbekend
Kinderopvang	700	2%
Kinderopvang	16	25%
Kinderopvang	110	14%
Kinderopvang	855	1%
Kinderopvang	140	11%

Het blijkt dat het aandeel pedagogisch medewerkers binnen een en dezelfde organisatie dat de training heeft gevolgd, varieert van 1% tot 100%. Soms heeft dus maar een klein deel van de pedagogisch medewerkers de training gevolgd, soms zijn het alle pedagogisch medewerkers.

³ 23 medewerkers van deze peuterspeelzaal hebben de training gevolgd.

3 Inbedding Beweegkriebels

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de wijze waarop en de mate waarin Beweegkriebels is verankerd binnen kinderopvangorganisaties en peuterspeelzalen. Sleutelwoorden hierbij zijn draagvlak, borging, financiering en sturing. In dit hoofdstuk gaan we niet in op de implementatie van Beweegkriebels in de organisatie, waarmee de praktische invulling van Beweegkriebels wordt bedoeld. Dat gebeurt in het volgende hoofdstuk. Paragraaf 3.2 gaat in op wie verantwoordelijk is voor de inbedding van Beweegkriebels. Vervolgens komt aan de orde in hoeverre Beweegkriebels is verankerd in beleidsplannen en werkplannen (3.3). Daarna gaan we in op de verwachtingen die de organisatie heeft van de pedagogisch medewerkers die de training hebben gevolgd ten aanzien van tijdsbesteding aan Beweegkriebels (3.4) en op de wijze waarop de training is gefinancierd (3.5) Tot slot wordt ingegaan op een oordeel over de inbedding (3.6).

3.2 Verantwoordelijke

In de enquête onder managers en tijdens de interviews is gevraagd naar welke functionaris verantwoordelijk is voor het inbedden van Beweegkriebels in de hele organisatie.

In de enquête geven drie van de zeven organisaties aan dat de verantwoordelijkheid ligt bij één of meer managementleden. Bij één van de zeven organisaties is een pedagogisch stafmedewerker verantwoordelijk. Bij eveneens één betreft het de projectleider sport en bewegen, en twee organisaties geven aan dat niet echt sprake is van één persoon die verantwoordelijk is voor de inbedding.

Tijdens de interviews is ook aan de orde gesteld wie formeel verantwoordelijk is voor de inbedding en hoe dat wordt uitgevoerd. In drie organisaties blijken de locatiemanager / operationeel manager verantwoordelijk te zijn. Eenmaal is iedereen die de training Beweegkriebels heeft gevolgd verantwoordelijk voor inbedding binnen de organisatie.

3.3 Beleidsplannen en werkplannen

In de enquête onder managers is gevraagd of Beweegkriebels dan wel het thema beweegstimulering is opgenomen in het pedagogisch beleidsplan of in een andere notitie. Twee van de zeven betrokken organisaties hebben het thema opgenomen in het pedagogisch beleidsplan. Twee andere organisaties hebben Beweegkriebels of beweegstimulering opgenomen in hun werkplannen. Eén daarvan is daarnaast bezig met het opnemen van het thema in een centraal plan. Drie geven aan hun visie en beleid niet verwoord te hebben in beleid op papier.

Uit de interviews blijkt dat de organisatie waar Beweegkriebels het breedst is weggezet binnen de organisatie en het sterkst is geïmplementeerd 'bewegen' is opgenomen in het pedagogisch beleidsplan en in het werkplan⁴. In twee organisaties is bewegen niet opgenomen in een pedagogisch beleidsplan en in de werkplannen. In een andere organisatie staat in het pedagogisch beleidsplan wel opgenomen dat dagelijks bewogen moet worden, maar niet waar, hoe lang en hoe. In deze organisatie is 'bewegen' niet opgenomen in het werkplan per locatie: *'De locatiemanager kan een werkplan maken. Maar is daartoe niet verplicht. Wel staat in jaarplan organi-*

⁴ Hier wordt bedoeld op een organisatie waar alle managers en pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd. Dit staat uitgebreider beschreven in het hoofdstuk implementatie.

satiebreed dat het belangrijk is dat kinderen bewegen. Ook in jaarplan van de unitmanager zou dus iets over bewegen moeten staan’.

3.4 Verwachtingen ten aanzien van invulling en tijdsbesteding

Tijdens de interviews is gevraagd of de organisatie een bepaalde invulling en tijdsbesteding van pedagogisch medewerkers verwacht voor Beweegkriebels.

Het blijkt dat op één uitzondering na, de pedagogisch medewerkers die de training hebben gevolgd allen de opdracht hebben gekregen Beweegkriebels te implementeren op de locatie⁵. Geen van de betrokken organisaties heeft echter harde eisen gesteld aan de invulling van Beweegkriebels binnen het dagprogramma en aan de tijdsbesteding aan Beweegkriebels op de groep. Opdrachten die zijn meegegeven zijn algemeen van aard: *‘De verwachting is dat we Beweegkriebels in de toekomst gaan gebruiken’*, *‘We willen dat elke dag aan Beweegkriebels wordt gedaan’*, *‘De locatiemanager verwacht dat de extra ruimte die beschikbaar is voor Beweegkriebels wordt gebruikt’*.

3.5 Financiering

In de enquête onder managers is gevraagd naar de wijze waarop de organisatie de training gefinancierd heeft. Drie van de zeven organisaties hebben dat gedaan uit algemene middelen zoals opleidingsbudget. Eén geeft aan specifiek over beweegstimuleringsbudget te beschikken voor bekostiging van de training. De drie andere organisaties hebben voor financiering van de training (mede) gebruik gemaakt van subsidies vanuit bijvoorbeeld de BOS-impuls, of via gemeente of GGD.

Eén van de geïnterviewden geeft aan dat Beweegkriebels nu ook in de subsidie zit via het Bureau Kwaliteit Kinderopvang (BKK). Via het BKK heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Welzijn

40 miljoen euro beschikbaar gesteld voor verbetering van de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang voor de periode 2009-2012. Dit betekent dat opvangorganisaties voor de komende periode voor het afnemen van de training Beweegkriebels gebruik kunnen maken van subsidie. Een van de organisatie met peuterspeelzalen heeft de training Beweegkriebels volledig kunnen financieren met gelden van de GGD. Bewegen is in deze organisatie samen met voeding een belangrijk thema. De thema's worden gecombineerd.

3.6 Oordeel over inbedding

In de interviews is gevraagd of men vindt dat Beweegkriebels voldoende is ingebed in de organisatie. Twee van de vier organisaties geven nadrukkelijk aan tevreden te zijn over de inbedding. Het is een kinderopvangorganisatie waar de betrokkenheid en sturing van het management ten aanzien van bewegen groot is en een welzijnsorganisatie met peuterspeelzalen waar alle pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd. Eén van de geïnterviewden van de kinderopvangorganisatie geeft aan: *‘Daar waar de locatiemanager minder actief is komt Beweegkriebels minder uit de verf. Voor de pedagogisch medewerker met de rol Beweegkriebels te implementeren is het erg belangrijk dat de locatiemanager erachter staat. Ook afspraken maken en opvolging van afspraken is belangrijk. Toch kan het borgingsverhaal nog een tandje dieper gaan. Door ontwikkelingen lijkt bewegen momenteel even onvoldoende op het netvlies te staan van het MT.’* De andere zegt: *‘Wij gaan regelmatig langs bij de groepen om te kijken hoe het gaat en of er tips nodig zijn. Het wordt enorm gewaardeerd dat iemand van het MT komt kijken. We geven een terugkoppeling over wat goed ging, met tips en tops’*.

De andere organisaties vinden dat hun borgingsverhaal nog niet compleet is omdat er vooral in de implementatie op de werkvloer, nog slagen te maken zijn. Men vindt dat het ontbreekt aan sturing vanuit het management team (borging), of de overdracht aan andere pedagogisch me-

⁵ Zie voor een beschrijving van de implementatie het volgende hoofdstuk.

dewerkers schort (implementatie), of dat borging wel erg moeilijk is met één getrainde pedagogisch medewerker op een locatie met meerdere groepen.

Wat ook opvalt is dat deze twee organisaties, maar ook één waar inbedding goed te noemen is, aangeven enigszins huiverig te zijn of het onderwerp voldoende aandacht krijgt en zal behouden van het hogere management. Reden is dat het management in deze organisaties bezig is met het doorlichten van de organisatiestructuur waardoor er geen aandacht is voor bewegen.

4 Implementatie Beweegkriebels

4.1 Inleiding

Beweegkriebels geeft pedagogisch medewerkers handvatten hoe bewust spelenderwijs te bewegen met 0-4 jarigen. Het geeft geen richtlijnen hoe meer gedaan kan worden met bewegen in organisaties. NISB wil graag inzicht hebben in de wijzen waarop Beweegkriebels wordt geïmplementeerd en welke organisatorische aspecten het gebruik van Beweegkriebels bevorderen. Implementatie van Beweegkriebels is aan de orde gesteld tijdens de interviews met managers, opleiders en pedagogisch medewerkers. In totaal zijn antwoorden betrokken van vijf pedagogisch medewerkers en drie personen op managementniveau dan wel in een staffunctie. In de volgende paragraaf staan voorbeelden van gebruikte implementatietrajecten beschreven (4.2). In paragraaf 4.3 staat een beschrijving van de wijze waarop Beweegkriebels wordt toegepast in de dagelijkse praktijk. De tijdsinvestering komt aan de orde in paragraaf 4.4 en Beweegkriebels als thema op een ouderavond in paragraaf 4.5. In paragraaf 4.6 staan de succes- en faalfactoren voor goede vormgeving en kansen voor implementatie van Beweegkriebels.

4.2 Implementatie van Beweegkriebels

In de interviews is de wijze waarop de implementatie van Beweegkriebels heeft plaatsgevonden aan de orde gesteld. Het blijkt dat in alle vier geïnterviewde organisaties de implementatie op een andere manier heeft plaatsgevonden. De vier wijzen staan hieronder beschreven.

Voorbeeld 1

Bij één van de kinderopvangorganisaties heeft het hoger management er bewust voor gekozen om de locatiemanagers van alle 12 vestigingen te betrekken bij de ontwikkeling en implementatie van Beweegkriebels. Het betrekken van locatiemanager vond het MT van essentieel belang bij de ontwikkeling van iets nieuws vooral vanuit het oogpunt van borging in een later stadium. Het inbedden van Beweegkriebels werd door het hoger management verplicht gesteld. Vervolgens is ervoor gekozen om op elke locatie één of twee pedagogisch medewerkers de training te laten volgen. De locatiemanager had een belangrijke stem in wie de training zou gaan volgen vanwege diens rol in de borging. De uiteindelijke keuze voor de pedagogisch medewerker die de training zou gaan volgen en dus de opdracht zou krijgen Beweegkriebels te implementeren op de locatie, lag ook bij de locatiemanager, maar werd in overleg met de pedagogisch medewerker gemaakt.

Voorbeeld 2

Eén van de opvangorganisaties heeft ervoor gekozen om twee personen van de eigen organisatie de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels te laten volgen. Reden was dat het management meer aan bewegen wilde doen en het idee had dat de pedagogisch medewerkers die de 2-daagse train de trainer hadden gevolgd, vooral zelf met Beweegkriebels aan de slag zouden gaan en het vervolgens laten doorvloeien op de werkvloer. Tijdens een studiedag hebben deze twee medewerkers Beweegkriebels via een dagdeel workshop geïntroduceerd bij pedagogisch medewerkers. De pedagogisch medewerkers kregen informatie over Beweegkriebels en in kort tijdbestek werden enkele activiteiten gedaan. Kopieën van de handreiking van de training Beweegkriebels werden op alle locaties in speciaal voor beweegstimulering aangeschafte materialenbakken gedaan. De bedoeling was dat pedagogisch medewerkers door het pakken van de materialenbak en kopieën van de handreiking snel met materiaal aan de slag zou kunnen gaan. Het resultaat hiervan was minder dan verwacht. Daarom is na enige tijd besloten om binnen de organisatie op twee locaties pilots te starten. De vraag was: 'hoe werkt het in de praktijk en wat slaat aan'. Dit heeft ertoe geleid dat van twee locaties ieder vier pedagogisch medewerkers ge-

urende negen weken in de avonduren de training hebben gevolgd. De opdracht aan de pedagogisch medewerkers was om op de eigen locatie meer te doen met bewegen. De pilotlocaties verschilden nogal van elkaar. Op de ene locatie hebben vier pedagogisch medewerkers de training gevolgd. Deze locatie bestaat uit circa 25 medewerkers. Op de andere locatie hebben alle pedagogisch medewerkers de training gevolgd. De betreffende locatie bestaat uit twee groepen. Pedagogisch medewerkers van laatstgenoemde locatie zijn zeer enthousiast over hun toepassing van Beweegkriebels en over de samenwerking tussen medewerkers van de beide groepen.

Voorbeeld 3

De welzijnsorganisaties met peuterspeelzalen heeft gekozen voor een breed draagvlak voor bewegestimulering door alle negen operationeel managers plus vier MT leden de train de trainer Beweegkriebels te laten volgen. Hiervoor is bewust gekozen om draagvlak te krijgen onder alle sleutelpersonen die de organisatie aansturen. Deze groep managers heeft gezorgd voor implementatie van Beweegkriebels binnen de hele organisatie door het organiseren van een studiedag waar alle 52 pedagogisch medewerkers aanwezig waren. Naast bewegen was er tijdens deze dag ook aandacht voor het thema voeding. Een half jaar na de eerste studiedag heeft een verdiepingsdag plaatsgevonden. Volgens de geïnterviewde draagt deze insteek er toe bij dat het draagvlak voor Beweegkriebels in de organisatie groot is en blijft.

Voorbeeld 4

Bij één van de opvangorganisaties zit Beweegkriebels in het opleidingsplan voor pedagogisch medewerkers. In 2007 hanteerde men als criterium dat de pedagogisch medewerker ten minste drie jaar in dienst moest zijn en interesse moet hebben in sporten en bewegen. De keuze voor de pedagogisch medewerker die de training zou mogen volgen, werd gemaakt in overleg met de locatiemanager. In 2009 is de organisatie andere criteria gaan hanteren: 'de meer ervaren pedagogisch medewerkers' en 'liever twee pedagogisch medewerkers per locatie dan één'. Dit in verband met borging en vergemakkelijking van de overdracht van Beweegkriebels op andere pedagogisch medewerkers. Daarbij is ook gekeken op welke locatie Beweegkriebels al was afgenomen. Dit om toepassing van Beweegkriebels te stimuleren op de verschillende locaties. Bij deze organisatie is Beweegkriebels in mindere mate via het management op de kaart gezet. De geïnterviewde pedagogisch medewerker had niet het idee een rol te hebben in implementatie van Beweegkriebels binnen de eigen locatie.

4.3 Toepassing Beweegkriebels in de dagelijkse praktijk

Tijdens de interviews is gevraagd naar de wijze waarop Beweegkriebels wordt toegepast in de praktijk. Het blijkt dat er veel verschillen zijn tussen en binnen de vier geïnterviewde organisaties. Hieronder beschrijven we de toepassingsvormen bij de vier organisaties.

Voorbeeld 1

Bij één van de kinderopvangorganisaties wordt op de ene locatie elke week op vastgestelde dagen en tijden aan Beweegkriebels gedaan en op een andere locatie is Beweegkriebels ingebed in de dagelijkse routine en wordt incidenteel gebruik gemaakt van een extra ruimte als die beschikbaar is. Op de locatie met vastgestelde dagen voor Beweegkriebels worden de dinsdag- en donderdagochtenden voor Beweegkriebels gereserveerd. De pedagogisch medewerker die de training Beweegkriebels heeft gevolgd, begeleidt vier groepen kinderen, ingedeeld op leeftijd, per ochtend in een aparte ruimte. De pedagogisch medewerkers van kinderen uit die groepen worden gestimuleerd om mee te doen. In de praktijk betekent dit dat de pedagogisch medewerkers Beweegkriebels doet met kinderen tot 2 jaar en vanaf 2 jaar samen met de peuter-groep. De pedagogisch medewerker maakt voor elke bijeenkomst een programma van te voren, met een opbouw erin: 'warming up, activiteit, en weer loslaten'. Op de andere locatie zorgt de pedagogisch medewerker die de training heeft gevolgd ervoor dat Beweegkriebels dagelijks wordt toegepast op de groepen door de pedagogisch medewerkers van de eigen groep. Om de andere pedagogisch medewerkers te scholen in Beweegkriebels heeft zij gezorgd voor een overdracht van de interventie. Na het volgen van de training Beweegkriebels is de betreffende pedagogisch medewerker begonnen met het vormgeven van Beweegkriebels in de eigen groep. Soms konden pedagogisch medewerkers uit andere groepen al meedoen. Daarna is zij

op de andere groepen gaan werken aan Beweegkriebels waarbij de pedagogisch medewerkers van de betreffende groep meedraiden om het concept te leren kennen om het steeds vaker in de eigen groep te gaan toepassen. Op vrijdags is soms een aparte ruimte beschikbaar. Als die vrij is, wordt daar aan Beweegkriebels gedaan. Soms wordt ook gewoon materiaal neergelegd in de groep of wordt een eigen CD met Beweegkriebelliedjes gebruikt. Kinderen komen ook zelf wel eens met liedjes. In de winter wordt vaak in de ochtend bewust bewogen. Beide locaties beschikken verder over een beweegmaterialenkist. De ene geïnterviewde geeft aan dat deze materialen groepsleiding aanzet tot bewegen. De andere geïnterviewde geeft wat betreft de materialen vooral aan dat niet allemaal even geschikt zijn voor beweegactiviteiten, en betreurt dat.

Voorbeeld 2

Op één locatie van deze kinderopvangorganisatie is dagelijks ochtenddansen geïntroduceerd naar aanleiding van de training Beweegkriebels. Elke dag om 9u15 komen alle kinderen van alle groepen bij elkaar en wordt gezamenlijk gedanst op de gang. Het is dus een structurele locatiebrede beweegactiviteit. *'Sinds januari doen we elke ochtend tussen de 10 en 15 minuten aan ochtendgymnastiek. Dat betekent dat we op twee liedjes dansen, met de hele locatie. Iedereen komt in de hal. Vooral de grotere kinderen doen mee, maar ook de baby's kunnen erbij in hun wipstoeltje. Deze ochtenddans is bewust geïntroduceerd na de training Beweegkriebels. Elke dag wordt voorbereid door pedagogisch medewerkers van een andere groep. Verder is het de bedoeling om op het eind van de dag locatiebreed met kinderen van drie jaar en ouder een gemeenschappelijke activiteit te doen. Hier kan Beweegkriebels voor gebruikt worden. Dat gebeurt echter minder dan gewenst. Steeds twee andere pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor de namiddagactiviteit. De materiaalbakken voor Beweegkriebels kunnen ervoor worden gebruikt, maar de bakken op deze locatie kloppen nog niet. Het meest wordt een knutselactiviteit gedaan'*. Ook op deze locatie zijn beweegmaterialen aanwezig. De 'beweegbak' is beschikbaar voor gebruik door iedereen. In de praktijk komt het er op deze locatie op neer dat in de ochtend met ochtenddans een structurele activiteit wordt gedaan en de verdere invulling met Beweegkriebels wordt overgelaten aan pedagogisch medewerkers op de eigen groep. De pedagogisch medewerker die de training Beweegkriebels heeft gevolgd, is ook op de eigen groep actief bezig met bewust bewegen. Zij heeft echter de indruk dat op andere groepen dat niet of veel minder wordt gedaan. De aanwezigheid van de 'beweegbak' is volgens haar erg belangrijk in combinatie met een overzicht van activiteitenbeschrijvingen. *'Groepsleiding denkt vaak te moeilijk, mensen raken geprikkeld, en dan is er geen rendement'*. Op een andere locatie van dezelfde opvangorganisatie met twee verticale groepen wordt Beweegkriebels dan weer toegepast in de eigen groep, maar soms worden kinderen uit beide groepen in leeftijdsgroepen ingedeeld specifiek bewogen met de groep(en) baby's, dreumes of peuter. De pedagogisch medewerkers geven aan dat deze werkwijze door de kleinschaligheid van de locatie heel makkelijk uit te voeren is. Communicatie met pedagogisch medewerkers van de andere groep loopt goed. Op deze locatie wordt aangegeven met mooi weer veel buiten te bewegen: uitrazen, bewuste activiteiten of vrij spelen. Bij slecht weer wordt 's ochtends en 's middags een half uur bewust bewogen. Deze locatie heeft geen speciale ruimte voor bewegen: *'we zetten gewoon de tafels aan de kant'*.

Voorbeeld 3

Op één van de betrokken peuterspeelzalen staat in het werkplan dat elke dag moet worden bewogen. Gemiddeld betekent dit dat een half uur bewust aandacht wordt besteed aan bewegen tijdens 2,5 uur durende openingstijden van de peuterspeelzaal. De invulling ervan bepalen de pedagogisch medewerkers van de eigen groep. Ze hebben de beschikbaarheid over een krat met een grote diversiteit aan beweegmaterialen. Daar waar het mogelijk is, gaan sommige pedagogisch medewerkers naar een gymzaal. Ze nemen een krat met beweegmaterialen mee en kunnen makkelijk aan de slag. Daar waar geen gymzaal is en dus in de eigen ruimte aan Beweegkriebels gedaan moet worden, vraagt Beweegkriebels om een andere invulling: soms op de groep dan weer buiten. Sommigen bewegen juist niet op de groep omdat ze deze niet veilig genoeg vinden voor beweegactiviteiten. Binnen deze organisatie is Beweegkriebels verankerd in het dagritme van de groep. Een pedagogisch medewerker noemt wel dat het makkelijker is te bewegen met een peuterspeelzaalgroep dan met een voorschoolgroep. *'Peuterspeelzaalkinderen snappen beter wat de bedoeling is van de activiteiten'*. Dit komt voornamelijk omdat op

voorscholen een grotere groep kinderen van niet Nederlandse komaf is en deze kinderen de Nederlandse taal nog niet voldoende begrijpen.

Voorbeeld 4

Een peuterspeelzaalgroep van een andere organisatie besteedt aandacht aan bewegen door altijd in de kring te beginnen met wat liedjes en bewegen. Tijdens het buitenspelen worden soms, maar niet altijd, beweegspelletjes gedaan. Echt vast onderdeel van het dagprogramma is bewegen in deze organisatie niet. Omdat 'bewegen en motoriek' in deze organisatie ook via het VVE programma aandacht moet krijgen, is er wel wat meer aandacht voor bewegen gekomen. Inzichten vanuit Beweegkriebels zijn goed in te passen in dat programma. *'We gaan na het buitenspelen regelmatig met het spelletje stampen met je voeten naar binnen, en regelmatig scoren we voor het VVE programma op een ontwikkelijst hoe de motoriek zich ontwikkelt. We zijn er dus wel mee bezig, maar niet alleen ingegeven vanuit Beweegkriebels'*. Beweegkriebels wordt op deze locatie niet op alle groepen toegepast. Alleen de groep van de pedagogisch medewerker die de training heeft gevolgd, is bewust bezig met implementeren van bewegen. Vanuit het management zijn niet echt verwachtingen uitgesproken over implementatie naar de pedagogisch medewerker die de training heeft gevolgd.

Uit bovenstaande blijkt dat op drie van de vier locaties waar interviews hebben plaatsgevonden beweegkriebel-materialen zijn aangeschaft. Over het algemeen geven pedagogisch medewerkers en leidinggevenden aan dat de aanwezigheid van materialen andere pedagogisch medewerkers stimuleert om met de kinderen te bewegen. *'Groepsleiding vindt het ook leuk als er iets nieuws op de locatie komt, dan willen ze ermee aan de slag'*.

Ook in de enquête onder managers is gevraagd naar de wijze waarop Beweegkriebels in de dagelijkse praktijk wordt ingezet. Drie organisaties geven aan Beweegkriebels niet bewust toe te passen in de dagelijkse praktijk of geven geen antwoord. Bij twee organisaties heeft Beweegkriebels een plek in dagritme in de groep. Het beweegmoment wordt iedere dag toegepast. Een ervan doet standaard ochtendgym met alle kinderen (zie hierboven). Deze organisatie neemt ook bij het buitenspelen bewust materiaal mee naar buiten voor spelletjes. Bij een andere organisatie is het streven minimaal twee bewegingsactiviteiten per week uit te voeren. Locatiemanagers coördineren dit. In de praktijk wordt daar echter geconstateerd dat er dagelijks een bewegingsactiviteit wordt gedaan. De andere organisatie die de vraag heeft beantwoord, geeft aan dat de wijze waarop Beweegkriebels vorm krijgt per locatie verschilt. Hier is het echter overall een minimaal streven elk kind één keer per week aan bod te laten komen. De bedoeling is dat alle pedagogisch medewerkers bewust worden van het nut van bewegen zodat in de toekomst meerdere dagen per week aan Beweegkriebels wordt gedaan.

4.4 Tijdsbesteding

In de enquête onder managers is gevraagd naar de tijdsinvestering in bewust spelenderwijs aandacht voor bewegen. Uit de tabel hieronder valt af te lezen dat bij de zeven betrokken organisaties het aantal minuten per dagdeel dat bewust aandacht wordt besteed aan spelenderwijs bewegen ligt tussen 5 en 45 minuten per dagdeel van 4 uur.

Aantal minuten per dagdeel	Aantal organisaties
5	1
10	1
12	1
18	1
30	2
45	1

Bovengenoemd beeld wordt bevestigd tijdens interviews. Zo zegt een geïnterviewde: *'Er is geen vast Beweegkriebelmoment, maar de tijd die wordt besteed aan bewust bewegen verschilt van 10 tot 20 minuten per dag'*.

Tijdens de interviews is naast de vraag naar hoeveelheid tijd die wordt besteed aan Beweegkriebels, aan de orde gekomen of men van mening is voldoende tijd te besteden aan bewegen. Dan blijkt dat niet iedereen vindt dat voldoende tijd wordt besteed aan bewegen. Twee van de vier organisaties vinden dat er meer aan bewegen kan worden gedaan. Een geïnterviewde zegt: *'Er wordt wel dagelijks buiten gespeeld, er wordt ook wel eens een spelletje gedaan, men is weleens in de kring met liedjes aan het bewegen, maar het kan bewuster, er is meer uit te halen. We hebben de beschikking over een gymzaal maar die gebruiken we niet.'*

Daar staat tegenover dat op de peutergroepen van de peuterspeelzalen waar alle pedagogisch medewerkers getraind zijn dagelijks ten minste een half uur per dag bewust wordt bewogen, inclusief buiten spelen. Op een openingstijd van 2,5 uur is dat een relatief grote tijdsbesteding aan bewegen.

4.5 Themakoffer Beweegkriebels de ouderavond

Het houden van een ouderavond over Beweegkriebels kan onderdeel zijn van het implementatietraject. Onderdeel van de training Beweegkriebels is aandacht voor het houden van een ouderavond. Hiervoor is een speciale Beweegkriebelkoffer ontwikkeld en beschikbaar voor gebruik tijdens een ouderavond. Achterliggende gedachte van NISB bij de ontwikkeling hiervan is dat het belangrijk is ouders te betrekken bij het onderwerp en hun ook handreikingen te geven. Tijdens de interviews is gevraagd of een ouderavond heeft plaatsgevonden over Beweegkriebels. Het blijkt dat in één van de groepen tot nu toe een ouderavond heeft plaatsgevonden zoals beschreven in de handreiking bij de training Beweegkriebels, dus met de Beweegkriebelkoffer. Wel heeft bij drie van de vier organisaties een bijeenkomst met ouders plaatsgevonden waar het onderwerp 'bewegen' aan de orde is gesteld. Bij twee daarvan ging de aandacht niet alleen uit naar bewegen, maar naar de combinatie van bewegen en voeding. Eén van deze heeft de door het Voedingscentrum en NISB gezamenlijk ontwikkelde Ouderavond Eetplezier en Beweegkriebels uitgevoerd. De organisatie en ouders waren daarover erg enthousiast. In de organisatie waar bewegen als hoofdthema nog niet op een ouderavond aan de orde is gesteld, heeft dat als reden dat er net een ouderavond achter de rug is.

4.6 Succes- en faalfactoren van en kansen voor Beweegkriebels

Tijdens de interviews is gevraagd naar succes- en faalfactoren voor een goede vormgeving van Beweegkriebels in de organisatie. De volgende factoren worden genoemd.

Succesfactoren

Genoemd is draagvlak onder het management en de pedagogisch medewerkers. In dit kader zegt één van de geïnterviewden: *'iemand alleen in een organisatie krijgt het niet voor elkaar'*. Een ander zegt: *'Alleen draagvlak onder het management heeft geen zin'*, en weer een ander voegt toe: *'het moet strak de organisatie in gaan'*. Daarnaast wordt genoemd dat het van belang is dat de juiste pedagogisch medewerker het uitrolt en dat de implementatie wordt aangepast aan de mogelijkheden op de betreffende locatie. Verder is gezegd dat aandacht voor Beweegkriebels tijdens teambesprekingen belangrijk is, en ook het zichtbaar maken van Beweegkriebels via foto's voor andere leidsters en ouders. Een ander aspect dat binnen twee organisaties heeft plaatsgevonden en daar als positief is ervaren, is dat een externe persoon op de groepen is langs gekomen voor het geven van extra adviezen over Beweegkriebels aan de pedagogisch medewerkers. Aan de ene kant ervoeren de geïnterviewden dit als positieve betrokkenheid en bevestiging voor hun activiteiten vanuit het management, aan de andere kant stimuleerde het hen om Beweegkriebels nog beter neer te zetten op de eigen locatie. Daarnaast is genoemd als succesfactor het opnemen van Beweegkriebels in een werkplan en bewegen SMART maken.

Naast bovengenoemde punten die vooral betrekking hebben op implementatie en borging binnen de eigen organisatie, zijn ook andere succesfactoren genoemd. Eén ervan is het enthousiasme en de kundigheid van de trainers Beweegkriebels. Een andere is de aanwezigheid van Beweegkriebel materialen. Op alle locaties waar interviews zijn gehouden is een materialenkist

beschikbaar. Volgens een van de geïnterviewden is het van belang dat deze materialen al direct bij aanvang van de training beschikbaar zijn. *'Het materiaal geeft de pedagogisch medewerkers het gevoel dat er mooie spullen zijn en het stimuleert pedagogisch medewerkers tot bewegen en zorgt voor afwisseling in de beweegactiviteiten die worden gedaan'*.

Faalfactoren

Vormgeving van Beweegkriebels in verticale groepen komt meerdere malen aan de orde als moeilijk punt. Het blijkt voor pedagogisch medewerkers moeilijk Beweegkriebels georganiseerd te krijgen in een omgeving waar 0-4 jarigen verblijven. *'Soms is het moeilijk tijd vrij te maken. De hectiek van de dag gaat voor. In de haast van de dag wordt het dagritme gedraaid'*, zegt een van de geïnterviewden. Een andere medewerker geeft aan: *'een kind schreeuwt niet om bewegen maar wel om pap'*. Beweegkriebels wordt dus relatief makkelijker terzijde geschoven. Een andere genoemde faalfactor is dat een beperkt deel van de pedagogisch medewerkers op de groep of op een locatie de training Beweegkriebels heeft gevolgd. *'We praten wat betreft bewegen niet dezelfde taal'*, zegt een geïnterviewde. Ook wordt in dit kader gezegd dat het meekrijgen van andere pedagogisch medewerkers makkelijker gaat als er twee een implementatierol hebben. Niet alleen vanwege 'meer druk' op de pedagogisch medewerkers die er iets huiverig voor zijn, maar ook vanwege praktische zaken. *'Die ene pedagogisch medewerker is niet altijd beschikbaar'*. In het verlengde hiervan ligt een andere faalfactor die gaat over het wegzakken van aandacht voor het onderwerp bij management en pedagogisch medewerkers. Een geïnterviewde zegt: *'de organisatie had er verstandiger aan gedaan als unitmanagers medewerkers een rapportage hadden laten maken of als er een interview was gegeven. Dat het naar buiten komt om te horen hoe leuk het is richting andere collega's. Zorg dat het organisatiebreed naar buiten komt. Laat mensen trots zijn op de gevolgde opleiding.'* Een andere zegt: *'Niet alle pedagogisch medewerkers zien het zitten en die meekrijgen vraagt nogal wat inzet. Daarvoor ontbreekt tijd'*. In die zin suggereert een geïnterviewde in het kader van borging het ingelasten van opfrisavonden. De regiomanager van deze organisatie geeft aan dat er wellicht met taakuren gewerkt moet gaan worden om Beweegkriebels in te bedden. Zij is van mening dat er meer uit Beweegkriebels te halen is, en dat er meer sturing aan moet worden gegeven.

De hiervoor genoemde punten zijn alle aandachtspunten voor verbetering van Beweegkriebels. Daarnaast zijn de volgende kansen genoemd. Eén is het integreren van Beweegkriebels in VVE programma's. Genoemd zijn Puk en Ko en Piramide⁶. *'Je hebt vanuit Piramide peuter observatielijst. Daar staat een kopje motoriek: kan het rennen, beweegt het goed. Vanaf 3 jaar vul je per kind 2 keer per jaar die lijst in. Mocht eruit komen dat motoriek niet goed scoort, dan moet je zelf een behandelplan ontwikkelen. Dan kan je terug naar Beweegkriebels. Wellicht Beweegkriebels op die scorelijsten laten aansluiten'*. Een andere kans is om tijdens de training meer aandacht te besteden aan vrij spel. De geïnterviewde zegt: *'Het zou prettig zijn om een video te zien te krijgen van vrij spel op verschillende manieren. Met daarin actieve rol van een leidster (erg belangrijk voor 0-4 groepen). Ook op de film kan naar voren komen hoe je een gymzaal kunt gebruiken. Zo'n grote ruimte is zo nieuw. Laat maar zien hoe je die kunt gebruiken. Iemand op locatie laten komen zou ook prima zijn, is mogelijk effectiever'*.

⁶

Inbedding van Beweegkriebels in Piramide heeft inmiddels plaatsgevonden, in samenwerking met NISB.

5 Samenwerkingsvormen

5.1 Inleiding

Eén van de vragen in het onderzoek is of aandacht voor bewegen en Beweegkriebels heeft geleid tot nieuwe samenwerkingsverbanden binnen de eigen organisatie en of samenwerkingsverbanden zijn aangegaan met externe partijen. Ook is NISB benieuwd of het gebruik van Beweegkriebels dan wel de aandacht voor bewegen heeft geleid tot nieuw aanbod. Op deze vragen wordt in dit hoofdstuk ingegaan. In de volgende paragraaf komt samenwerking binnen de eigen organisatie aan de orde (5.2), daarna samenwerking met externe partners (5.3) en vervolgens nieuw aanbod (5.4).

5.2 Samenwerken binnen de eigen organisatie

In de interviews is gevraagd naar hoe wordt samengewerkt in de eigen organisatie. Behalve de eerder beschreven voorbeelden van toepassing van Beweegkriebels in de praktijk, waar in sommige gevallen pedagogisch medewerkers ook kinderen van andere groepen meenemen voor beweegactiviteiten, zijn geen nieuwe samenwerkingsvormen naar voren gekomen. Dit gebeurt op drie locaties van de vijf bezochte locaties. Gevraagd naar samenwerking binnen de eigen organisatie geven drie van de vier organisaties aan dat er sprake is van informatie-uitwisseling met pedagogisch medewerkers van de eigen locatie of andere locaties als er geslaagde activiteiten hebben plaatsgevonden. Een geïnterviewde zegt: *'De training was incompany. Binnen de eigen organisatie is er wel veel contact met ander pedagogisch medewerkers die de training hebben gevolgd. Zeker als iemand leuke ideeën heeft, worden die uitgewisseld'*. Ook wordt incidenteel informatie-uitwisseling genoemd tijdens teambijeenkomsten of studiedagen. Maar dat gebeurt minder frequent. Eén van de organisaties zegt dat het onderwerp één keer per jaar tijdens een teamvergadering aan de orde komt.

5.3 Samenwerken met andere partners

In de interviews is gevraagd naar hoe wordt samengewerkt met andere partners. Bij drie van de vier organisaties heeft Beweegkriebels niet geleid tot nieuwe contacten. Alleen de organisatie met peuterspeelzalen heeft Beweegkriebels gekoppeld aan gezonde voeding. Omdat bewegen wordt gekoppeld aan gezondheid is Beweegkriebels door de GGD gefinancierd. Dit is vervolgens gekoppeld aan het thema gezonde voeding, waar ook de GGD weer een grote rol in heeft. Verder hebben pedagogisch medewerkers van deze organisatie een workshop bijgewoond waarbij een fysiotherapeut inging op (on)mogelijkheden van motoriek en beweegactiviteiten van jonge kinderen. Dit heeft de ogen geopend van pedagogisch medewerkers. Ze hebben nu een beetje meer zicht op wat kinderen van 0-4 zouden moeten kunnen, en ook op waarom sommige beweegactiviteiten door sommige kinderen nog niet zo makkelijk worden opgepakt, vanwege fysieke beperkingen. De organisatie vond dit een hele goede verdieping op Beweegkriebels.

5.4 Nieuw aanbod door Beweegkriebels

Drie organisaties geven aan dat nieuw aanbod is ontstaan. Eén van de organisaties zegt dat ze door aandacht voor bewegen van 0-4 jarigen ook aandacht zijn gaan besteden aan besteden aan sport en naschoolse opvang. Van een andere organisatie doen de pedagogisch medewerkers op de locatie waar de kinderopvang is gehuisvest in een bejaardencentrum wekelijks een activiteit met bejaarden en kinderen gezamenlijk. Hierbij wordt gekeken naar activiteiten waar beide 'partijen' iets hebben. Hierbinnen past ook het thema bewegen. Een genoemd voorbeeld

is: *'Ouderen blazen bellen met bellensop en de kinderen rennen erachter aan om ze kapot te klappen'*. De pedagogisch medewerker geeft aan dat door Beweegkriebels de denkwereld ruimer is geworden. *'Anders zouden we hebben geknutseld, een boekje hebben gelezen of een liedje hebben gezongen'*. Verder is één welzijnsorganisatie begonnen met ouder-kind gym. Bij ouder-kind gym wordt Beweegkriebel materiaal gebruikt. Op dit moment volgen 24 koppels ouder-kind gym. Op één locatie ouder-kind gym wordt dit gegeven door een fysiotherapeut. Dit nieuwe aanbod wordt bekostigd door de GGD.

De andere organisatie geeft aan dat geen nieuw aanbod is ontstaan door samenwerking met andere partners.

6 De 2-daagse train de trainer Beweegkriebels

6.1 Inleiding

De 2-daagse train de trainer Beweegkriebels is bedoeld voor professionals die trainingen Beweegkriebels willen uitzetten in de eigen organisatie of elders in het land. Tijdens de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels worden zij opgeleid tot gecertificeerd trainer Beweegkriebels. De train de trainer kan worden gevolgd door medewerkers van welzijnsorganisaties, GGD-en, consultatiebureaus, onderwijsbegeleidingsdiensten, opleidingsinstituten, sportservicepunten, regionale sportservice organisaties, gemeenten en kinderopvangorganisaties. In de training wordt aandacht besteed aan de manier van overdracht van kennis en vaardigheden, trainersvaardigheden en coaching met betrekking tot Beweegkriebels.

In dit hoofdstuk gaan we in op de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels. De resultaten zijn een weergave van de antwoorden van 55 gecertificeerde trainers Beweegkriebels die een schriftelijke vragenlijst hebben ingevuld. Eerst komt de waardering van de 2-daagse train de trainer aan de orde (6.2). Daarna gaan we in op wat men goed vindt aan het concept Beweegkriebels en (6.3) wat verbetering behoeft dan wel aandachtspunten zijn (6.4).

6.2 Waardering van de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels

Aan trainers is gevraagd door middel van een (school)cijfer van 1 tot en met 10 de training Beweegkriebels te waarderen. In onderstaande tabel staat het gemiddelde schoolcijfer weergegeven.

Onderwerp	Gemiddeld	Sport	Kinderopvang	Welzijn	Overig
2-daagse train de trainer Beweegkriebels	8,0	8,0	7,8	8,1	8,1
Verhouding praktijk-theorie tijdens de 2-daagse	7,8	8,0	7,6	7,7	7,6
Trainers tijdens de 2-daagse	8,4	8,4	8,5	8,3	8,1
Hanteerbaarheid Handreiking Beweegkriebels	7,8	8,1	7,8	7,8	7,4
Mate waarin training voldoet aan vraag in werkveld	7,8	8,0	7,8	7,6	7,4

De 2-daagse train de trainer Beweegkriebels wordt door cursisten goed gewaardeerd. De gemiddelde scores liggen in de buurt van het cijfer 8. De waardering van de trainers Beweegkriebels tijdens de 2-daagse springt eruit met gemiddeld een 8,4. De training als geheel krijgt een 8, en de overige onderwerpen een 7,8. De laagst gegeven score is een 6, gegeven door tussen de 2% en 7% van de trainers Beweegkriebels. De hoogste score is een 10, gegeven door tussen de 2% en 4% van de trainers Beweegkriebels.

6.3 Positief aan Beweegkriebels

Op de (open) vraag wat positief is aan Beweegkriebels zijn door de trainers Beweegkriebels 101 uiteenlopende antwoorden gegeven. Dat betekent dat gemiddeld per trainer Beweegkriebels 1,8 antwoorden zijn gegeven. Het gros van de antwoorden richt zich op het concept Beweegkriebels (40%) en de training zelf (41%). Andere gaan meer specifiek in op materiaal (11%) en de handreiking (6%). Twee procent van de antwoorden heeft betrekking op iets anders. Hieronder beschrijven we de meest voorkomende antwoorden.

Concept Beweegkriebels (in totaal 40 antwoorden gegeven)

Wat betreft het concept Beweegkriebels (40% van de antwoorden) scoort de bruikbaarheid en toepasbaarheid van het concept in praktijksituaties het hoogst. Dertig procent van de trainers vindt Beweegkriebels bruikbaar en toepasbaar. Daarnaast vindt men positief dat Beweegkriebels creativiteit stimuleert en dat het inspireert (10%). Een ander verhoudingsgewijs vaker genoemd aspect is dat met Beweegkriebels snel aan de slag kan worden gegaan (eveneens 10%).

Training: train de trainer (in totaal 41 antwoorden gegeven)

Als het gaat om antwoorden die betrekking hebben op de training zelf (41% van de antwoorden) dan blijkt het trainers aan te spreken dat de training praktijkgericht is (18%). Verder worden positief gewaardeerd dat het aanzet tot het leren zelf ontwikkelen van spelletjes (10%), dat het een veelzijdige training is met veel voorbeelden en vol inspiratie (8%), dat er aandacht is voor learning on the job (8%) en dat de begeleiding vakkundig en enthousiast is (8%).

Materiaal (in totaal 11 antwoorden gegeven)

Wat betreft het materiaal (11% van de antwoorden) geeft 14% van de trainers aan het positief te vinden dat bij Beweegkriebels wordt gewerkt met nieuw, goedkoop en andersoortig materiaal.

6.4 Verbeterpunten Beweegkriebels

Naast de vraag wat positief is aan Beweegkriebels is geïnformeerd naar wat extra aandacht verdient bij de doorontwikkeling van Beweegkriebels of wat in aanmerking moet komen voor verbetering. In totaal zijn 67 verbeterpunten genoemd. Dat betekent dat gemiddeld per trainer Beweegkriebels 1,2 verbeterpunten zijn gegeven. De meeste hebben betrekking op de inhoudelijke doorontwikkeling van Beweegkriebels (54% van de antwoorden), gevolgd door verbeteringen gericht op implementatie en borging (25% van de antwoorden). Daarnaast is genoemd doorontwikkeling van de overdracht (7% van de antwoorden) en overige antwoorden (17% van de antwoorden). Hieronder staan de verbeterpunten weergegeven.

Inhoudelijke doorontwikkeling (in totaal 36 antwoorden gegeven)

Het gros van de antwoorden (54%) heeft betrekking op het doorontwikkelen van Beweegkriebels. Zo is 18% van de trainers van mening dat Beweegkriebels kan verbeteren door meer aandacht te besteden aan baby's en net iets oudere kinderen (18%). Ook worden genoemd het leggen van linken met alle ontwikkelgebieden van kinderen zoals taal en bewegen, tussendoor-spelletjes en activiteiten met moeders erbij (7%). Verder is gezegd dat Beweegkriebels kan verbeteren door nog meer aandacht te hebben voor alternatief materiaalgebruik (11%)

Implementatie en borging (in totaal 17 antwoorden gegeven)

Een kwart van de gegeven antwoorden voor verbeterpunten heeft betrekking op implementatie en borging. Van de trainers heeft 31% dit genoemd. Vooral gaat het om borging van Beweegkriebels op de langere termijn, waarbij kwaliteit van trainers (certificering) en terugkoppelmogelijkheden voor pedagogisch medewerkers een rol spelen.

Doorontwikkeling overdracht (in totaal 4 antwoorden gegeven)

Het onderwerp doorontwikkeling van overdracht aan kinderen behelst 6% van de antwoorden. Als ideeën worden genoemd het doorontwikkelen van de handreiking met voorbeelden zoals het vastleggen ervan op een dvd (3% van de trainers).

Overig (in totaal 10 antwoorden gegeven)

Van de overige antwoorden hebben er enkele betrekking op de overzichtelijkheid van de handreiking van de training Beweegkriebels (3%). Ook zijn er opmerkingen ten aanzien van de duur van de training en de opzet ervan. Men wil graag kortere trainingen en ook meer modules maar wel minder bijeenkomsten is een optie volgens enkele trainers Beweegkriebels (6% van de trainers).

7 De training Beweegkriebels voor pedagogisch medewerkers

7.1 Inleiding

De training Beweegkriebels is bedoeld voor iedereen die werkt met kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar. De training schoolt en ondersteunt pedagogisch medewerkers in het ontwikkelen en uitvoeren van een uitdagend op de leeftijd van de kinderen afgestemd speels beweegaanbod. De training wordt gegeven door gecertificeerde trainers Beweegkriebels, die personen (dus) die de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels hebben gevolgd. De totale training omvat in principe 7 bijeenkomsten van ieder 2,5 uur: 4 bijeenkomsten met pedagogisch medewerkers, 2 bijeenkomsten met kinderen in de praktijk en 1 ouderavond⁷. De training wordt afgesloten met een certificaat. De mogelijkheid bestaat om in overleg met de trainer enkele thema's te volgen waarbij een deelcertificaat wordt uitgereikt.

Aan de pedagogisch medewerkers die de training Beweegkriebels hebben gevolgd is een aantal vragen voorgelegd om hun oordeel over de training Beweegkriebels te vernemen. Naast een waardering voor uiteenlopende aspecten van de training en de sterke en zwakke punten ervan (7.2) is gevraagd naar tips voor de training Beweegkriebels (7.3).

7.2 Waardering van de training Beweegkriebels

Aan de vijf geïnterviewde pedagogisch medewerkers is gevraagd door middel van een (school)cijfer van 1 tot en met 10 de training Beweegkriebels te waarderen. In onderstaande tabel staat de waardering.

Onderwerp	Gemiddeld	Laagst	Hoogst
De training Beweegkriebels	8,2	7	10
Verhouding praktijk-theorie tijdens de training	7,6	7	8
Trainers tijdens de training Beweegkriebels	8,2	7	10
Hanteerbaarheid Handreiking Beweegkriebels	8	8	8
Mate waarin training voldoet aan vraag in werkveld	7,8	7	9

Net als de waardering van de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels wordt ook de training Beweegkriebels door geïnterviewden goed gewaardeerd. De gemiddelde scores liggen in de buurt van het cijfer 8. De totale waardering van de training Beweegkriebels en de waardering van de trainers tijdens de training Beweegkriebels scoren het hoogst met gemiddeld een 8,2.

Tijdens de interviews hebben pedagogisch medewerkers hun score kunnen toelichten en kunnen aangeven wat ze sterke en zwakke punten van Beweegkriebels vinden. Zwakke punten worden nauwelijks genoemd. Gevraagd naar verbeteringen, worden wel tips gegeven die verderop in dit hoofdstuk aan de orde komen.

⁷

In de praktijk blijkt dat trainingen ook wel in andere vormen zijn gegeven, bijvoorbeeld drie hele dagen.

De training Beweegkriebels

Het algehele oordeel over de training Beweegkriebels is met een 8,2 goed te noemen. Eén van de geïnterviewden licht haar score toe: *'Er was ruimte om zelf dingen aan te geven, bijvoorbeeld hoe met weinig ruimte op de groep om te gaan, hoe met baby's om te gaan. Ook is de training positief omdat je veel dingen uitprobeerde hebt. Het is ook dingen doen, dat maakt het interessant. Ook omdat er opdrachten waren waardoor je op de eigen groep ook moest kijken. Daardoor werd je gedwongen te kijken naar je eigen kinderen en je eigen groep.'* Een ander geeft aan: *'Het is vooral bewustwording en dat je op simpele en makkelijke manier aan de slag kan en plezier kan geven. Zonder duur materiaal. Voor leidsters is materiaal wel echt stimulerend en inspirerend.'* Verder wordt genoemd: *'Ik heb de training gevolgd in 7 dagdelen gedurende 14 weken. Dat er tijd tussen zit is heel belangrijk omdat er in begin toch schaamte is. Door tijd groei je naar elkaar toe en durf je de dingen te doen. Dat is weer essentieel voor succes. Plus prettig is dat je praktijkervaring kan meenemen naar de training.'* Een sterk punt is dus dat door de opzet van intervallen tussen de ene trainingsbijeenkomst en de andere trainingsbijeenkomst mensen de activiteiten en werkwijze in de praktijk kunnen uitvoeren en terug meenemen naar de trainers. De mogelijkheid van eigen inbreng vanuit praktijksituaties wordt gewaardeerd. Een geïnterviewde die de training een 7 geeft, heeft als toelichting: *'Er was veel herkenning want ik heb al een hoop beweegervaring. De volgende keer is het verstandiger iemand te laten gaan die wel wil, maar minder beweegervaring heeft. Voor mij was het te lang gerek. Het waren veel dagen, en het had toch wel in vijf avonden gekund.'*

Verhouding praktijk-theorie tijdens de training

De verhouding praktijk theorie krijgt een 7,6. In het algemeen bevestigen pedagogisch medewerkers dat er veel praktijk is tijdens de training. *'We kregen meestal eerst theorie, dan spelletjes, dan ruimte om te reageren op wat wel en niet kon op de eigen locatie. We volgden de training na hele dag werken 's avonds. Alleen maar luisteren zou niet goed zijn. Dingen doen is goed en je ondervindt aan den lijve hoe het gaat. Je neemt elkaars activiteiten door en bespreekt wat je kunt met de Beweegkriebeldoos.'*

Trainers tijdens de training Beweegkriebels

De trainer(s) tijdens de training Beweegkriebels krijgen een 8,2. Gewaardeerd worden het enthousiasme van trainers en het kunnen inspelen op praktijkvragen. Eén van de geïnterviewden die de training heeft gevolgd via een externe trainer geeft aan: *'De trainers waren heel enthousiast, niet kinderlijk. Je had ook niet het gevoel dat je voor schut stond, want iedereen deed mee.'* Eén van de geïnterviewden met een trainer van de eigen organisatie zegt: *'Onze trainers komen zelf ook van de groep. Ze weten hoe het reilt en zeilt. Ze konden inspelen op praktische en praktijkvragen die er waren.'* Een ander van dezelfde organisatie zegt: *'Soms werd wel wat lang afgedwaald. Dan ging het te lang over speelgoed. Het had wat strenger gekund.'*

Hanteerbaarheid Handreiking Beweegkriebels

De hanteerbaarheid van de handreiking Beweegkriebels krijgt een 8. Men is positief over de handreiking omdat het ideeën genereert. Wel zijn twee organisaties bezig met het ontwikkelen van activiteitenkaarten, gebaseerd op de handreiking. Deze kunnen sneller worden gepakt en toegepast. Wat betreft de handreiking merkt een pedagogisch medewerker op: *'De handreiking is netjes verzorgd en zit boordevol ideeën. Als je de map doorbladert, kom je weer op ideeën. Vooral met slecht weer is dat handig. Soms kan je een activiteit aanpassen'*. Iemand van een andere organisatie zegt: *'De handreiking is goed. Maar we hebben behoefte aan activiteitenbeschrijvingen gerangschikt op leeftijdscategorieën en gaan daarom eigen activiteitenkaarten maken'*.

Mate waarin training voldoet aan vraag in werkveld

Ten aanzien van de mate waarin de training Beweegkriebels voldoet aan de situatie in het werkveld (score 7,8) wordt aan de ene kant waardering uitgesproken omdat de training praktisch is. Aan de andere kant worden hier ook enkele verbeterpunten genoemd. De wens is om meer te doen met praktijksituaties als ruimte op de groep. Opgemerkt is bijvoorbeeld dat de training weliswaar meer gericht was op de praktijk dan op theorie, maar dat die toch te methodisch was: *'Je zou met de stof dieper moeten ingaan op hoe de situatie in de praktijk is'*. Een andere geïnterviewde merkt op: *'Er zou meer aandacht moeten zijn voor wat er in de eigen*

groepsruimte op de locatie mogelijk is'. De pedagogisch medewerkers van deze organisatie hebben de training gevolgd in een sporthal. Hierdoor kwamen ze tijdens de training minder goed achter de beperkingen van de ruimte op de eigen locaties. De terugkoppeling tijdens de training van bijeenkomsten met kinderen in de eigen praktijksituatie leidde niet tot een constructieve bijdrage maar tot het bespreken van bezwaren. Een pedagogisch medewerker van een andere locatie geeft aan dat het goed zou zijn om tijdens de training een DvD te tonen met mogelijkheden voor Beweegkriebels op de eigen groep met de beperktere ruimte. Ook wordt aangegeven dat de training teveel gericht is op oudere kinderen en kinderen met Nederlands als eerste taal. *'Er werd veel tikkertje gedaan en estafettes. Zeker ook met taalachterstand is het moeilijk complexe activiteiten te doen. Het niveau van die kinderen ligt nog lager door hun taalachterstand. Ga springen, begrijpen ze al niet. Bovendien hebben peuters de concentratie nog niet. Maar aan knijpers zou ik nooit gedacht hebben, en door de training nu wel'*. Voor de één is het gebruik van wasknijpers een openbaring, voor de ander was het een negatieve ervaring. *'Het leek alsof alleen met wasknijpers was gewerkt. Ook een unitmanager was er niet blij mee dat pedagogisch medewerkers met wasknijpers moesten werken. Men vond het allemaal wat teveel in de organisatie'*. Een ander zegt: *'Er was wel meer aandacht voor peuters dan voor de jongste groep. Ik merk ook dat pedagogisch medewerkers bij mij in de organisatie bij Beweegkriebels gauwer aan peuters denken. Meer aandacht voor 0 tot 2 jarigen mag graag. Wat goed was bijvoorbeeld, was het maken van foto's vanaf babyniveau!'*

7.3 Tips voor de training Beweegkriebels

Aan de geïnterviewde pedagogisch medewerkers is naast de toelichting op de waardering van de training ook gevraagd naar tips voor de training Beweegkriebels en naar aandachtspunten of verbeterpunten. Samengevat hebben de tips betrekking op aandacht voor toepassing van Beweegkriebels in de praktijk, doorontwikkeling van de inhoud van Beweegkriebels en op verbetering van implementatie en borging.

Tips voor toepassing van Beweegkriebels in de praktijk

Ondanks dat als sterk punt van Beweegkriebels wordt gezien dat er veel aandacht is voor de praktijk, zijn er ook tips op dit vlak. Dit hebben we eerder al kunnen lezen. Twee geïnterviewden hebben als tip tijdens de training minder te focussen op echte beweegactiviteiten. Een pedagogisch medewerker licht toe *'De manier waarop de training werd aangeboden was meer gericht op basisschoolleeftijd, meer voor de grotere kinderen. Baby's zijn niet echt de hoofdmoot in de map. Bij veel van de activiteiten in de handreiking voldoet de leeftijdsgrens niet. Vaak staat er dat de activiteit met 1,5 jarigen kan worden gedaan, terwijl die het nog echt niet kunnen. Voor kinderopvang is vrij spel juist belangrijk. Dit moet meer aandacht krijgen tijdens de training.'* Een andere drukt het als volgt uit: *'De training was te methodisch, te schoolgericht. In de praktijk wordt nu dan ook gewerkt met een van tevoren bedacht programma met een bewuste opbouw, na warming up, vrij spel en dan wordt bij de 3-4 jarigen altijd toegewerkt naar een activiteitje. Bij de 1-2 jarigen heb ik het geleid spel losgelaten. Ook kost het bedenken van Beweegkriebels met 3-4 jarigen aardig wat voorbereidingstijd. Dat is voor mij met taakuren niet het probleem, maar het leidt er wel toe dat niet iedereen het in de praktijk denkt in te kunnen zetten'*. Een andere tip heeft betrekking op de ouderavond. *'Een ouderavond kan ook een koffieochtend worden. Ouderavonden worden niet zo goed bezocht. Andere momenten waarop ouders aanwezig zijn, geven meer perspectief.'* Daarnaast geven twee geïnterviewden aan dat er meer aandacht zou moeten zijn voor ruimtegebruik. Soms gaat dat over hoe om te gaan met beperkte groepsruimte en soms juist over het gebruik van een gymzaal. *'We hebben de beschikking over een gymzaal, maar hoe zet je dat in beweging? Alle kinderen waren van slag, de ruimte was zo groot. Het zou mooi zijn als je tijdens de training een video kunt laten zien, waarin je kansen laat zien om Beweegkriebels toe te passen in de ruimte op de eigen groep, maar ook in een gymzaal.'*

Tips voor de doorontwikkeling van de inhoud van Beweegkriebels

Enkele tips gaan over de inhoud van het concept Beweegkriebels. Hier worden voorstellen gedaan voor verbreding en verdieping in aanvulling op de huidige training. *'Je moet de training op zich handhaven, maar dan verdiepen. Bijvoorbeeld zoals nu gebeurt met Eetplezier en Beweegkriebels en met Tuimelen & Vallen en met Taal. De training zou qua verdieping verder nog*

dieper en in de breedte kunnen gaan. Waarom kunnen sommige kinderen sommige activiteiten nou wel en waarom sommigen niet. Bijvoorbeeld een fysiotherapeut inzetten die informatie geeft over motorische mogelijkheden. Mogelijk is ook in te zetten op hoe je te dikke mensen meekrijgt.' Een ander geeft ook aan het goed te vinden om aandacht te besteden aan wat kinderen wel of nog niet kunnen: 'Pedagogisch medewerkers zijn geïnteresseerd in wat kinderen kunnen. Hoe ver kun je gaan? De training zou kunnen worden uitgebreid met meer aandacht voor dramavorm en motoriek. En ga eens in op wat je kunt met motorische minder handige kinderen.'

Tips voor verbetering van de implementatie en borging

Sommige tips hebben vooral betrekking op implementatie van Beweegkriebels en borging. *'Hoe borg je nou dat wat je hebt neergezet? Als collega's Beweegkriebels weggaan, hoe doe je dat? Dragen nieuwe collega's het net zoals de anderen? Aan welke kant moet je dat doen. Je zou iets van profiel moeten bedenken, wat verwacht je van iemand die moet bewegen. Wat zijn randvoorwaarden om goed te kunnen bewegen?'* Een ander zegt in dit kader: *'Een opfriscursus zou prettig zijn. Ik zou liever drie avonden de training Beweegkriebels volgen en dan de overige vier in de rest van het jaar krijgen. Dan kan ik in de praktijk op de groep de nieuwe leidster erbij betrekken'*. Andere tips hebben betrekking op aandacht van een externe voor bewegen. Zo zegt één van de pedagogisch medewerkers: *'Het zou leuk zijn als iemand van buitenaf zou komen om een beweegactiviteit te doen. Dat kan als opfris, bijvoorbeeld één keer per half jaar'*. Een andere zegt in dit kader: *'De trainer zou eigenlijk ook een keer op de locatie zelf moeten komen, bijvoorbeeld bij een werkoverleg. Aanwezigheid van een externe zou een stimulans zijn voor andere pedagogisch medewerkers om met Beweegkriebels aan de slag te gaan.'* Een van de geïnterviewden geeft in dit kader tips voor de trainingsopzet *'Onze trainers gaan de trainingsdagen anders inplannen. Eerst werd de training aangeboden in drie hele dagen. Maar dit wordt omgezet naar zes dagdelen om de drie of vier weken. Dan komt de praktijk meer tot zijn recht'*.

8 Effecten Beweegkriebels

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de effecten van Beweegkriebels. Zowel bij de trainers Beweegkriebels als aan geïnterviewden is geïnformeerd naar de effecten die zij waarnemen. De eerste paragraaf beschrijft de effecten die door trainers Beweegkriebels zijn genoemd aan de hand van een open vraag (8.2). De paragrafen daarna beschrijven de effecten die aan de orde zijn gesteld tijdens de interviews⁸. Tijdens dit interview zijn specifieke, veronderstelde effecten voorgelezen aan de geïnterviewden. Zij konden aangeven of het betreffende effect volgens hen aan de orde was. Ingegaan wordt verandering in frequentie van beweegmomenten (8.3), effect van de training op eigen gedrag en houding jegens bewegen (8.4), gedragveranderingen bij (andere) pedagogisch medewerkers (8.5), andere genoemde veranderingen (8.6), veranderingen in de kwaliteit van het beweegaanbod (8.7). Daarna gaan we in op succes- en faalfactoren voor effectiviteit (8.8).

8.2 Effecten volgens trainers

Aan de trainers is gevraagd is of Beweegkriebels volgens hen heeft bijgedragen aan veranderingen in organisaties die er zonder Beweegkriebels niet zouden zijn geweest. Trainers konden een 'open' antwoord geven. In totaal zijn 31 antwoorden gegeven. Na categorisering blijkt dat ruim tweederde (69%) van de trainers Beweegkriebels zegt dat Beweegkriebels bijdraagt. Tien procent is van mening dat dit niet het geval is en 21% geeft aan het niet te weten.

Twintig procent van de trainers noemt als verandering dat er bewuster wordt omgegaan met bewegen. Dit wordt aangegeven door trainers vanuit alle drie betrokken sectoren: sport, welzijn en kinderopvang. Dit is ruim eenderde van de gegeven antwoorden. Elf procent van de trainers zegt dat Beweegkriebels is geïntegreerd binnen de dagelijkse of wekelijkse activiteiten. Ook hier zijn trainers uit alle sectoren vertegenwoordigd. Hier betreft het een vijfde van de gegeven antwoorden. Verder heeft Beweegkriebels volgens vijf procent van de trainers geleid tot de aanschaf van beweegmaterialen en volgens eveneens 5% voor meer aandacht voor materiaal.

8.3 Verandering in frequentie van en tijd besteed aan beweegmomenten

Tijdens de interviews is gevraagd of men een verandering ziet in frequentie van en tijd besteed aan beweegmomenten. Van de geïnterviewden zeggen er drie dat er sprake is van verandering in beweegmomenten en tijd. Een ervan licht toe: *'Eerst was er niets op vastgezette tijden en nu komt elke week elk kind aan bod. Pedagogisch medewerkers met interesse in dans/bewegen deden voorheen weleens wat, maar dat de rest deed niet zoveel. Dat is veranderd nu in principe elke groep dagelijks iets aan Beweegkriebels moet doen. Maar er is nog wel veel te winnen is. De buitenruimte kan nog meer benut worden. Er wordt door pedagogisch medewerkers vaak gekletst. De knop moet daar nog om'*

Twee andere pedagogisch medewerkers zeggen dat er geen sprake is van verandering qua tijd maar wel qua wel intensiteit, namelijk betrokkenheid en bewustwording. Een ervan geeft aan: *'Er is geen verandering in minuten. Vroeger werd ook wel gedanst en werden spelletjes gedaan als 'schipper mag ik overvaren'. Het waren activiteiten die je tussen neus en lippen door deed. Nu is men er zich veel meer bewust van. Nog meer wordt gekeken naar de behoefte van het*

⁸ Het betreffen antwoorden van vijf pedagogisch medewerkers, één operationeel manager, een opleider en een pedagoog.

kind op beweeggebied, en waar kinderen mee kunnen worden gestimuleerd om te bewegen. Dus de intensiteit en betrokkenheid en bewustheid is er. Soms is een zangactiviteit al reden om door te gaan met Beweegkriebelen'. Een andere geïnterviewde zegt: 'Ja, we zijn bewuster bezig. Hebben meer door dat je ook met simpele dingen ook leuke dingen kan doen: wasknijpers, bierviltjes. Er is een collega, die een rol vuilniszakken te voorschijn trekt. Dan gaan we wapperen in de wind, vliegen. We komen met elkaar op ideeën. Het aantal beweegmomenten was er binnen al wel, maar buiten zijn we zeker bewuster bewegen.'

Twee geïnterviewden zijn wel van mening dat er iets is veranderd in tijdsbesteding maar waar- schuwen vooral voor vermindering van het effect door onvoldoende borging vanwege het ver- slappen van aandacht voor Beweegkriebels. Eén van beiden zegt: *'Het is een periode veran- derd, maar momenteel zakt het weg. Eén Beweegkriebel collega zit in de ziektewet, één heeft een andere baan en zelf ben ik op vakantie geweest. Het zou prettiger zijn als we er buiten de groep om meer tijd voor zouden krijgen.'*

Twee andere geïnterviewden zeggen te weinig zicht te hebben op tijdsbesteding in de praktijk.

8.4 Effect training op het eigen gedrag/houding jegens bewegen

Aan de geïnterviewden, is gevraagd of Beweegkriebels effect heeft op het eigen gedrag en de houding jegens bewegen. De antwoorden zijn redelijk unaniem. Vijf hebben een bevestiging gekregen van hun eigen gedachten dat bewegen belangrijk is. *'Kinderen hebben het hard no- dig, ze genieten er echt van'.* Voor drie andere geïnterviewden heeft de training Beweegkriebels vooral een opfrissend effect. Ook bij hen was de interesse voor bewegen er al. Een zegt: *'Het heeft niet echt effect gehad op mijn eigen gedrag jegens bewegen. Ik was toch al geïnteres- seerd in bewegen. De training gaf veel herkenning. Maar wel nieuw was de groep 0-2 en nieuw materiaal. Dat waren eyeopeners.'* Nog een ander zegt dat ze actiever is geworden door de training. *'Je gaat meedoen om kinderen duidelijk te maken wat je wilt. Je gaat ook achter hoe- pels aan. En als de juf meedoet, vinden kinderen het leuk. Het nodigt kinderen uit mee te doen. Het nodigt ook pedagogisch medewerkers uit mee te doen. Twee die al iets hebben met dan- sen, deden al wat. Maar anderen realiseren nu ook dat als je meedoet je sommige kinderen over de streep trekt'.*

8.5 Gedragsveranderingen bij de pedagogisch medewerkers

Naast de vraag of Beweegkriebels effect heeft op het eigen gedrag is gevraagd aan geïnter- viewden of zij gedragsveranderingen merken bij andere pedagogisch medewerkers. Hiervoor zijn vijf verschillende vragen gesteld die hieronder per thema staan beantwoord.

Bewuster bezig met bewegen

Alle geïnterviewden zeggen dat op de eigen locatie of in de organisatie wel bewuster wordt om- gegaan met bewegen. Een zegt: *'Zeker, het is een hot item in de organisatie. We hebben laatst bijvoorbeeld deelgenomen aan Sponsorloop. Bewegen staat meer op het netvlies van de peda- gogisch medewerker'.* Een ander zegt: *'Ja, alle pedagogisch medewerkers doen iets. Soms iets kleins, maar dat is al iets!'* Een enkeling antwoordt bevestigend maar maakt wel een voorbe- houd: *'Sommigen gaan wel bewuster om met bewegen, maar de grote meute niet, in de ge- haastheid van de dag. Het beleid is bijvoorbeeld kinderen zelf te laten klimmen op de bank. Dat wordt door haast weleens ondergesneeuwd'.* Wat opvalt, is dat de geïnterviewden die niet op de groep staan maar een management- of staffunctie hebben in de organisatie een rooskleuri- ger beeld schetsen dan pedagogisch medewerkers over hun directe collega's.

Bewegen onderdeel in gedachtegang pedagogisch medewerker

Twee geïnterviewden geven aan niet te weten of bewegen een vast onderdeel is geworden van de gedachtegang van pedagogisch medewerkers. Vijf geïnterviewden zeggen dat er wel iets gebeurt, maar dat het voor de één meer is dan voor de ander. Twee geven aan dat het bij een groot deel van de pedagogisch medewerkers onderdeel is geworden van de gedachtegang. Een zegt: *'Men probeert wel vaker naar buiten te gaan. Ik weet niet of het bewust is. Het lijkt*

erop dat meesten toch de kinderen zelf laten spelen. Maar sommigen pakken het wel op, zetten materiaal neer, of laten kinderen een bal in een hoepel gooien'.

Meer bewust bewogen op de groepen dan voor de training

Op de vraag of er meer (bewust) wordt bewogen op de groep zeggen vijf geïnterviewden dat dat het geval is. *'Iedereen heeft nieuw materiaal gekregen: Cd's met klassieke muziek en een eigen Beweegkriebel CD. Daar doen de pedagogisch medewerkers echt iets mee.'* Eén van de medewerkers op een peuterspeelzaal zegt dat er meer bewust wordt bewogen omdat dat thema ook onderdeel is van het VVE programma piramide. Voor haar heeft Beweegkriebels daarin een toegevoegde waarde *'Beweegkriebels zou zeer goed zijn voor alle groepen. Je krijgt een andere kijk op bewegen. Bewegen hoeft niet aerobic te zijn. Beweegkriebels laat zien dat je geen enorme voorbereiding nodig hebt en dat je geen lesprogramma in elkaar hoeft te zetten.'* Twee geïnterviewden zeggen dat het voor de ene groep wel het geval is en op de andere groep minder. *'Al dan niet bewegen ligt ook aan samenstelling van medewerkers en de kinderen. In sommige wijken sporten ouders ook, dan gaat het makkelijker. In sommige wijken is dat anders, daar zijn leidsters ook anders. Die bewegen minder. Het zou goed zijn in die wijken iets te laten zien met bewegen (sportochtend) op koffieochtenden komen voldoende ouders. Leuk is dan foto's laten zien'*. De andere geïnterviewde zegt: *'Zo nu en dan heeft ineens iemand een ingeving'*. Twee andere geïnterviewden zeggen te weinig zicht te hebben hierop.

Andere blik op kinderen met betrekking tot bewegen

Gevraagd of Beweegkriebels ervoor zorgt dat met een andere blik wordt gekeken naar kinderen met betrekking tot bewegen zeggen drie geïnterviewden dat dat niet door iedereen gebeurt maar wel door sommigen. *'Ik zie wat een kind kan en wat nog niet. En ook of het kind een probleem heeft en ervoor meer aandacht nodig is. Daarop kan je inspringen'*. Een andere pedagogisch medewerker zegt: *'Bij observatie wordt ook naar bewegen gekeken. En initiatieven die kinderen aanbieden met betrekking tot bewegen worden opgepakt door pedagogisch medewerkers'*. Een regiomanager zegt: *'Het is afhankelijk van het niveau van medewerkers. Hoogopgeleide medewerkers kunnen het. Normale SPWers niveau 3 kijken er niet naar. Bij gericht sturen helpt het wel. Ervaren dat het werkt, dat kinderen plezier hebben is belangrijk. Dan wordt een opdracht overgenomen.'* Twee geïnterviewden zijn van mening dat absoluut met een andere blik wordt gekeken naar kinderen met betrekking tot bewegen. Dit zijn beiden medewerkers van een organisatie/locatie waar alle pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd. De geïnterviewde van de peuterspeelzaal vertelt: *'In de tweede studiedag is een kindfysiotherapeut langs geweest. Die liet zien waarom kinderen van bepaalde leeftijd iets wel of nog niet kunnen. Sommige vormen van spel zijn goed, sommige minder goed. Het heeft te maken met de ontwikkeling van de motoriek. Dit was een verdieping, heel positief. Die uitleg geeft over spieren en cognitieve hersenontwikkeling.'* Twee andere geïnterviewden geven aan te weinig zicht te hebben op of met een andere blik wordt gekeken naar kinderen met betrekking tot bewegen.

Spelen en bewegen pedagogisch medewerkers zelf ook mee met kinderen

Op de vraag of pedagogisch medewerkers zelf meespelen met kinderen wordt overwegend met een ja geantwoord. Twee geïnterviewden hebben hierop te weinig zicht. Een enkeling geeft wel aan dat pedagogisch medewerkers als ze buiten zijn, nogal graag met elkaar praten en dan minder bewust met de kinderen bezig zijn. Maar het gros geeft aan dat als de gène om zelf mee te doen voorbij is en men ziet dat de kinderen plezier hebben, iedereen wel mee doet. Eén pedagogisch medewerker zegt: *'Al staan ze niet te springen om te dansen, ze bewegen toch mee. Sommige pedagogisch medewerkers bleven toen we begonnen met ochtenddans zitten. Je zag dat van de groep van de leidsters de kinderen ook bleven zitten. Maar er zit nu wel ontwikkeling in de pedagogisch medewerkers'*.

Groepsleiding meer plezier in het aanbieden van beweegactiviteiten

De vraag of groepsleiding meer plezier heeft in het aanbieden van beweegactiviteiten beantwoordt iedereen bevestigend. Bijna alle geïnterviewden voegen wel toe dat sommige pedagogisch medewerkers zich wat ongemakkelijk voelen bij het aanbieden van beweegactiviteiten. Vooral de beweegmaterialen worden genoemd als generator van beweegplezier van groepsleiding. *'Men is heel blij als er iets nieuws bijkomt aan materiaal. Dat wordt dan direct gebruikt'*.

Een ander zegt: *'Het is leuker omdat je meer handvatten gekregen hebt hoe je dingen kunt aanpakken, hoe je het kunt doen, dat dure spullen niet nodig zijn. We hebben zelfs een keer met bejaarde mensen en onze kinderen het spel gedaan met wasknijpers, knijpen op de rok en zo.'*

Verandering in handelswijze van de hele organisatie naar aanleiding van Beweegkriebels
Op de vraag of iets is veranderd in de handelswijze van de organisatie door Beweegkriebels geeft de helft van de geïnterviewden aan dat dat het geval is. Genoemd wordt onder andere dat personen die de training hebben gevolgd, verplicht zijn aandacht te besteden aan bewegen. Een ander geeft aan dat de locatiemanager bezig is een nieuwe visie te ontwikkelen waar het kind centraal staat. *'Beweegkriebels draagt ertoe bij dat het management team anders gaat kijken.'* Weer een ander geeft aan: *'Bewegen is opgenomen in ons beleidsplan. Ik kijk in sollicitatiegesprekken nu ook naar hoe sportief iemand is.'*

Doen pedagogisch medewerkers nu iets wel wat ze eerst niet deden
Gevraagd naar of pedagogisch medewerkers nu iets doen wat ze eerst niet deden zeggen geïnterviewden vooral dat ze anders zijn gaan kijken naar materiaal. Dan gaat het zowel om aantrekkelijkheid van nieuw materiaal voor gebruik als om andersoortig gebruik van materiaal. Improviseren met bewegen en variatie in bewegen zijn genoemd, én aandacht voor bewegen bij het jongere kind. Een geïnterviewde geeft aan: *'Ik heb een hele stapel oude ezeltje prik bladen op de grond gegooid. Iedereen ging ermee spelen. Het feit dat er heel veel materialen aan te pas komen die zo simpel zijn is sterk. Je denkt al gauw aan hoepel of een bal terwijl je met blikje al aan de slag kunt gaan.'*

8.6 Verandering kwaliteit beweegaanbod

Aan geïnterviewden is gevraagd of er verandering is in kwaliteit van het beweegaanbod. Drie geïnterviewden in management- of staffuncties kunnen hierop geen antwoord geven. Zes geïnterviewden zeggen volmondig ja. De een geeft aan dat er meer variëteit in bewegen is ontstaan, bijvoorbeeld door het 'ander' beweegmateriaal wat veel actiever wordt gebruikt dan voorheen. *'Kinderen worden bij de touwactiviteit uitgedaagd te puzzelen met hun lijf hoe ze onder de touwen doorkunnen. Ze worden uitgedaagd om het eigen lichaam te leren kennen en te gebruiken.'* Een ander voegt wat betreft materialen toe: *'Door de materialen ga je andere dingen doen. Niet alleen rennen of een rondje om de zandbak, je bent ook bezig met kleuren vormen, rennen, hinkelen, en ook bewuster. Voorheen was het bewegen om het bewegen. Nu is het leuke dingen doen, soms spel erbij betrekken. Estafette, kleurtjes, dus andere dingen erbij pakken dan alleen bewegen op zich.'* Volgens één van hen is door Beweegkriebels het verschil in bewegen in de winter en zomer verminderd. Ook wordt gezegd dat vrij bewegen wel gebeurde, maar dat nu bijvoorbeeld een specifiek muzikje wordt uitgezocht omdat pedagogisch medewerker iets specifieks verwachten van de kinderen. Bijvoorbeeld door de kinderen het hoofd te laten schudden (nee-ja) of het hele lijf te laten ervaren (hoofd-schouders-knie en teen). Een geïnterviewde zegt: *'Als het ware krijgt bewegen een bewustere plek binnen het activiteits scala dat er al was'* en *'je ziet duidelijk dat gewerkt wordt aan het trainen van de grove motoriek'*. Een ander is van mening dat de kwaliteit is verbeterd doordat beter wordt gekeken naar het kind, wat het wel en nog niet kan en daarop aangehaakt wordt. Deze voegt toe: *'Maar de kwaliteit is ook dat bijgedragen wordt aan maatschappelijk probleem, dat van overgewicht. Door Beweegkriebels is er al op jonge leeftijd aandacht voor bewegen en maken we ouders bewust van het belang van bewegen'*. De pedagogisch medewerker die met het VVE programma piramide werkt is ook van mening dat de kwaliteit van bewegen is veranderd. *'De kwaliteitsverbetering is mede aan Beweegkriebels te danken vanwege de bewustwording van belang van en kansen voor bewegen met daarnaast de 'dwang' van Piramide.'*

8.7 Andere genoemde effect

Ook worden spontaan andere aspecten naar voren gebracht. Eén van de geïnterviewden noemt als positief punt dat het met behulp van Beweegkriebels mogelijk is kinderen uit negatief gedrag te halen. *'Drukke kinderen worden ineens ook leuke kinderen.'* Eén van de organisaties verwacht zich met Beweegkriebels in de toekomst te kunnen profileren. *'Een redelijke hoeveelheid ouders brengt hun kinderen 5 dagen per week en vooral deze ouders hebben aangegeven het*

zeer te waarderen dat er bewust aandacht wordt besteed aan de beweegontwikkeling van kinderen. Regelmatig koppelen ouders terug tijdens oudergesprekken dat Beweegkriebels meer waarde heeft. Kinderen komen enthousiast thuis en doen na wat ze op het kindercentrum hebben gedaan.' Een ander genoemd effect is volgens deze organisatie dat er meer mensen zijn met werkplezier.

8.8 Succesfactoren en faalfactoren voor effectiviteit

Succesfactoren

In het interview is gevraagd naar succesfactoren voor effectiviteit van Beweegkriebels in de praktijk. Er worden acht succesfactoren genoemd:

- enthousiasme van de pedagogisch medewerker (4x);
- ruimte voor implementatie en borging (3x);
- aanwezigheid van de materialenkist (2x);
- aanwezigheid extra ruimte (2x);
- het 'doen' van Beweegkriebels (1x);
- het dagelijks aanbieden (1x);
- de koffer Beweegkriebels de ouderavond (1x);
- dat alle pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd (1x).

Vier geïnterviewden noemen het enthousiasme van de pedagogisch medewerker een belangrijke succesfactor. Dit geldt zowel ten aanzien van overdracht op andere pedagogisch medewerkers als op overdracht op kinderen. Een geïnterviewde zegt: *'Succesfactor is het enthousiasme wat je mee neemt van de cursus. Het is een hele leuke cursus, je kon actief meedoen. Geen stoffige cursus'*. Verder wordt genoemd de ruimte voor implementatie en borging waardoor Beweegkriebels levend blijft. Een geïnterviewde zegt in dit kader: *'Anders zou er niets van terecht komen'*. Ook de aanwezigheid van de materialenkist wordt genoemd als succesfactor. *'Materialen stimuleren pedagogisch medewerkers om met Beweegkriebels aan de slag te gaan. Niet alle 16 pedagogisch medewerkers waren even enthousiast in het begin. Toen het materiaal binnenkwam veranderde dat'*. Twee van de zes noemen de aanwezigheid van extra ruimte op de locatie en verder zegt één geïnterviewde dat het 'doen' van de spelletjes belangrijk is waardoor kinderen en leiding elkaar enthousiasmeren. *'Door het doen van de spelletjes worden pedagogisch medewerkers enthousiast. Dus zij moeten direct worden betrokken bij Beweegkriebels doen in de praktijk.'* Tot slot worden genoemd het dagelijks aanbod van bewegen, de koffer Beweegkriebels voor de ouderavond en dat alle pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd. *'Omdat het kleine locatie is, heeft iedereen training gevolgd. Onze neuzen staan dezelfde kant op. Als je de rest mee moet krijgen die training niet heeft gevolgd, is dat moeilijker.'*

Faalfactoren

Als faalfactoren worden aspecten genoemd die te maken hebben met praktische uitvoering, met borging en met externe factoren.

- onvoldoende draagvlak van het management en gebrek aan borging (3x)
- het beeld dat bij Beweegkriebels ontstaat 'het is iets groots en we moeten weer' (2x)
- tijdsbesteding aan de Beweegkriebelstraining (2x).
- hoe met Beweegkriebels om te gaan op een verticale groep (2x)
- beperkte beschikbare tijd op de groep (1x)
- beperkte ruimte op de eigen groep wordt genoemd als faalfactor (1x)
- het opleidingsmoe zijn van pedagogisch medewerkers (1x)

9 Conclusie en aanbevelingen

9.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de conclusies van het onderzoek en doen we aanbevelingen. Tijdens het onderzoek is op uiteenlopende manieren en via diverse vragen antwoord gezocht op de vier onderzoeksvragen van NISB met betrekking tot Beweegkriebels:

1. inzicht in hoe Beweegkriebels wordt vormgegeven binnen kinderopvang en peuterspeelzalen (in welke vorm, door wie en met welke middelen);
2. inzicht in de verschillende (samenwerkings)vormen bij opzetten en uitvoeren van de aanpak Beweegkriebels binnen kinderopvang en peuterspeelzalen;
3. het effect van de aanpak Beweegkriebels in de praktijk;
4. de waardering van de 2-daagse train de trainer door de deelnemers.

Met de conclusies en aanbevelingen kan NISB de interventie Beweegkriebels doorontwikkelen en versterken, ook wat betreft communicatie over effectiviteit. De conclusies beschrijven we per onderzoeksvraag. De conclusies zijn bewust puntsgewijs weergegeven waardoor de uitkomsten van de evaluatie beter zichtbaar zijn (9.2). Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we naar de hoofdstukken. Voor de aanbevelingen nemen we Beweegkriebels vanaf de bron (het concept) tot en met de uitvoering (gebruik op de groepen), in ogenschouw (9.3).

9.2 Conclusie

Onderzoeksvraag 1: Hoe wordt Beweegkriebels vormgegeven binnen kinderopvang en peuterspeelzalen (in welke vorm, door wie en met welke middelen)?

- In alle betrokken organisaties is door het hogere management besloten dat de organisatie meer wilde doen met bewegen. Om die reden is Beweegkriebels ingezet.
- Over het algemeen is een locatiemanager of operationeel manager eindverantwoordelijk voor inbedding van Beweegkriebels of ligt de verantwoordelijkheid bij een staffunctionaris zoals projectleider of pedagoog.
- Verankering van Beweegkriebels in beleidsplannen of werkplannen is nog niet gebeurd bij alle organisaties. Ongeveer de helft van de betrokken organisaties heeft de visie en beleid wel opgenomen in een schriftelijke notitie.
- Beweegkriebels wordt op zeer uiteenlopende manieren vormgegeven binnen kinderopvang en op peuterspeelzalen. Er zijn verschillen tussen de organisaties maar ook binnen organisaties.
- De pedagogisch medewerkers die de training hebben gevolgd hebben doorgaans als opdracht gekregen Beweegkriebels te implementeren op hun locatie.
- In één organisatie hebben alle pedagogisch medewerkers de training gevolgd. In een andere organisatie heeft per locatie één pedagogisch medewerker de training gevolgd. Bij weer een andere organisatie hebben van twee locaties per locatie 4-5 pedagogisch medewerkers de training gevolgd, waarbij dit op één kleine locatie alle pedagogisch medewerkers betroffen en bij de andere 4 van de 25. Bij nog een andere organisatie kan de pedagogisch medewerker vanuit het opleidingsbudget de training volgen in overleg met de locatiemanager. In de loop der jaren zijn daar enkele criteria aan toegevoegd om in aanmerking te kunnen komen voor de training.
- Over het algemeen is Beweegkriebels gefinancierd uit algemene middelen. Incidenteel komt het voor dat het gefinancierd is uit specifiek beweegstimuleringsbudget. Ook wordt af en toe gebruik gemaakt van subsidies, van bijvoorbeeld de GGD, BOS-impuls of het BKK.

- Beweegkriebels blijkt binnen een aantal locaties redelijk tot goed verankerd te zijn. Bij één organisatie waar de inbedding optimaal is, is de dagelijkse toepassing van Beweegkriebels ook goed verankerd.

Onderzoeksvraag 2: Inzicht in de verschillende (samenwerkings)vormen bij opzetten en uitvoeren van de aanpak Beweegkriebels binnen kinderopvang en peuterspeelzalen.

- De wijze waarop Beweegkriebels wordt toegepast in de dagelijkse praktijk loopt uiteen. Er zijn verschillen tussen organisaties en ook binnen organisaties.
- Op een aantal locaties verzorgt de eigen pedagogisch medewerker op de eigen groep Beweegkriebels, op een andere locatie wordt gemeenschappelijk, dus met alle groepen, dagelijks een Beweegkriebelactiviteit gedaan. Op weer een andere locaties gaat de pedagogisch medewerker die de training heeft gevolgd op gezette dagen en tijden met kinderen van dezelfde leeftijdsgroep aan de slag. Op nog een andere locatie wordt soms gezamenlijk iets gedaan en soms ieder apart. Hier en der vindt dus samenwerking plaats bij de uitvoering van Beweegkriebels binnen de locatie, maar niet overal.
- Op sommige plekken wordt Beweegkriebels als activiteit op een vooraf ingepland moment toegepast. Voorbeelden zijn ochtenddansen op één locatie en op een andere locatie 'Beweegkriebelen' met leeftijdsgroepen op dinsdag en donderdag. In weer andere gevallen maakt Beweegkriebels deel uit van dagelijkse routine. Soms betekent dit dus dat er dagelijks beweegmomenten zijn, soms wekelijks.
- Gemiddeld ligt het aantal minuten per dagdeel dat wordt besteed aan beweegmomenten tussen 5 en 45 minuten.
- Bij drie organisaties is sprake van uitwisseling van informatie tussen of binnen locaties over succesvolle beweegactiviteiten. Incidenteel komt het onderwerp aan de orde tijdens studiedagen.
- Drie van de vier organisaties zijn nieuwe samenwerkingsverbanden aangegaan en/of hebben nieuw aanbod ontwikkeld. Het betreffen samenwerkingsverbanden met de GGD, aandacht voor sport bij naschoolse opvang, samenwerking met een bejaardenhuis en ouder-kindgym gegeven door een fysiotherapeut.

Genoemde succesfactoren voor implementatie, inbedding en borging zijn:

- draagvlak onder management;
- draagvlak onder 'andere' pedagogisch medewerkers;
- juiste pedagogisch medewerker voor uitrollen Beweegkriebels in de organisatie;
- beschikken over extra (beweeg)ruimte;
- zichtbaar maken Beweegkriebels richting pedagogisch medewerkers;
- zichtbaar maken Beweegkriebels richting ouders;
- (éénmalige) coaching door externe;
- SMART werkplan;
- deskundigheid trainers.

Genoemde faalfactoren voor implementatie, inbedding en borging zijn:

- moeilijke vormgeving in verticale groepen;
- beperkt aandeel medewerkers dat training heeft gevolgd (en moet uitrollen);
- wegzakken van aandacht bij management en pedagogisch medewerkers.

Onderzoeksvraag 3: Het effect van de aanpak Beweegkriebels in de praktijk

- Ruim tweederde van de trainers Beweegkriebels vindt dat Beweegkriebels bijdraagt aan veranderingen in organisaties die er zonder Beweegkriebels niet zouden zijn geweest.
- Trainers Beweegkriebels vinden vooral dat er bewuster wordt omgegaan met bewegen.
- Geen van de geïnterviewden geeft aan dat Beweegkriebels geen effect heeft. Het merendeel van de geïnterviewden is ook van mening dat er veranderingen zijn. Sommigen zeggen dat langer aandacht wordt besteed aan bewegen, sommigen zeggen dat de intensiteit (bewust en betrokken) van bewegen verbeterd is.

- In de tabel hieronder staat de waardering van geïnterviewden op tijdens de interviews voorgelegde effecten. Sommige effecten hebben betrekking op het kind, sommige op de organisatie. ++ staat voor sterk effect (door iedereen genoemd), + staat voor effect, +/- staat voor twijfelachtig effect (voor sommigen wel voor sommigen niet), - staat voor geen effect.

Effectvorm	Mate van effect	Opmerking
Frequentie en tijd voor bewegen	+	Verandering soms in tijd, maar vooral in intensiteit (betrokkenheid en bewustwording)
Eigen gedrag en houding jegens bewegen	++	Effect is bewustwording belang van bewegen en opfrissing
Bewuster omgaan met bewegen	++	Effect is staat meer op het netvlies, maar de gehaastheid van de dag is een bedreiging
Bewegen vast onderdeel van de gedachtegang van pedagogisch medewerkers	+	Er is effect, maar voor de één meer dan voor de ander
Meer bewust bewogen op de groep	+	Er is effect, maar op de ene groep gebeurt het meer dan op de andere
Andere blik naar kinderen met betrekking tot bewegen	+	Locaties waar alle medewerkers training hebben gevolgd vinden sterk effect, andere locaties ene medewerker meer andere minder
Meespelen pedagogisch medewerkers met kinderen	++	Meedoen medewerkers stimuleert kinderen en andersom
Groepsleiding meer plezier in bewegen	++	Sommigen zich nog wat ongemakkelijk. Grote rol van materiaal in plezier medewerkers
Verandering in handelswijze organisatie	+/-	Helpt geeft aan 'verplicht' te zijn aandacht te besteden aan bewegen
Medewerkers doen iets wat ze eerst niet deden	+	Vooral materiaalgebruik, improvisatie en variatie in bewegen
Verandering kwaliteit van beweegaanbod	++	Effect: meer variëteit, meer bewegen in winter, bewustere keuze voor soort activiteit, meer kind motorisch observeren
Andere aspecten	+	Kinderen uit negatief gedrag halen, profileren organisatie Meer aandacht voor bewegen in de winterperiode dan voorheen Onderscheiden van de organisatie

Genoemde succesfactoren voor effectiviteit zijn:

- enthousiasme van de pedagogisch medewerker;
- ruimte voor implementatie en borging;
- aanwezigheid materialenkist;
- aanwezigheid extra (beweeg)ruimte.

Faalfactoren hebben vooral te maken met praktische uitvoering en met borging:

- hoe om te gaan met Beweegkriebels op verticale groepen;
- onvoldoende draagvlak van management en gebrek aan borging;
- beperkte beschikbare tijd op de groep.

Onderzoeksvraag 4: De waardering van de 2-daagse train de trainer door de deelnemers.

- De train de trainer wordt gemiddeld met een 8 gewaardeerd.
- Positief is men over het concept Beweegkriebels (bruikbaarheid en praktijkgerichtheid), de training zelf, materiaalgebruik (goedkoop en andersoortig) en de handreiking.
- Verbeterpunten zijn: inhoudelijke doorontwikkeling (echt jonge kinderen en aan het jonge kind en bewegen aanverwante thema's) en implementatie en borging (terugkoppelingsmogelijkheden pedagogisch medewerkers).

9.3 Aanbevelingen

Voor de aanbevelingen nemen we Beweegkriebels vanaf de bron (het concept) tot en met de uitvoering (gebruik op de groepen), in ogenschouw.

9.3.1 Het concept

Het concept Beweegkriebels wordt goed gewaardeerd: het is bruikbaar en toepasbaar. Het gebruik van andersoortig materiaal en de praktijkgerichtheid van Beweegkriebels scoren goed, en zijn eye-openers. De inhoud van handreiking wordt over het algemeen als positief beoordeeld, zowel tijdens de training(en) als voor gebruik in de praktijk.

Kansen voor Beweegkriebels

- *Handhaaf het basisconcept Beweegkriebels.*

9.3.2 De 2-daagse train de trainer

De 2-daagse train de trainer krijgt op een schaal van 1 tot 10 een goede waardering. Vooral de trainers worden goed gewaardeerd. Maar ook over de verhouding praktijk-theorie, de hanteerbaarheid van de handreiking en de mate waarin de training voldoet aan de vraag in het werkveld is men tevreden. Geïnterviewde pedagogisch medewerkers zijn ook tevreden over de training Beweegkriebels die zij hebben gevolgd. Het betekent dat de kwaliteit van de tijdens de 2-daagse training gecertificeerde trainers goed wordt bevonden. Trainers Beweegkriebels hebben verbeterpunten voor Beweegkriebels vooral op het vlak van inhoudelijke doorontwikkeling en implementatie en borging.

Kansen voor Beweegkriebels

- *Handhaaf de kwaliteit van het concept door te blijven zorgen voor sterke overdracht van enthousiasmerende trainers van de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels. Handhaaf de kwaliteit van het concept ook door (het blijven) certificeren van trainers Beweegkriebels. Versterk de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels door aandacht voor inhoudelijke doorontwikkeling en implementatie en borging in de praktijk (zie verderop).*

9.3.3 De training Beweegkriebels

De training Beweegkriebels krijgt van pedagogisch medewerkers op een schaal van 1 tot 10 een goede waardering. Men is positief over de training in zijn algemeen, over de trainers en over de hanteerbaarheid van de handreiking. Ook is men positief over de verhouding en de mate waarin de training voldoet aan de vraag in het werkveld, maar vooral hier is winst te behalen. De door geïnterviewden genoemde verbeterpunten hebben betrekking op praktische toepassing, inhoudelijke doorontwikkeling en aandacht voor borging en implementatie. Laatstgenoemde punten zijn ook door de trainers Beweegkriebels als aandachtspunt genoemd.

Kansen voor Beweegkriebels

- *Handhaaf de kwaliteit van het concept door te blijven zorgen voor een sterke overdracht van Beweegkriebels naar pedagogisch medewerkers door goede trainers Beweegkriebels. Versterk de training Beweegkriebels op punten, die betrekking hebben op praktische toepassing, inhoudelijke doorontwikkeling en borging en implementatie (zie verderop).*

9.3.4 Beweegkriebels: inbedding, implementatie

In alle organisatie heeft het hoger management beslist iets te willen doen met bewegen en elke organisatie beschikt over een eindverantwoordelijke voor Beweegkriebels. Toch lijkt de inbedding van Beweegkriebels niet optimaal. Sommige geïnterviewden geven aan dat de aandacht van het hoger management voor bewegen vermindert, doordat hun aandacht door andere zaken wordt opgeslokt. Ook het gegeven dat niet alle organisaties Beweegkriebels hebben vastgelegd in hun pedagogisch beleidsplan of in een werkplan zegt dat de inbedding beter kan. Ondanks dat wel verwachtingen zijn gesteld aan pedagogisch medewerkers die de training hebben gevolgd, kampen enkele met zorgen over het uitrollen. Back up van de locatiemanager wordt als heel belangrijk gevonden.

Op één pedagogisch medewerker na heeft iedereen opdracht gekregen naast het zelf toepassen van Beweegkriebels het concept uit te rollen op de eigen locatie. Deze opdracht wordt op diverse plekken op verschillende manieren vormgegeven, ook binnen eenzelfde organisatie. Bijvoorbeeld een pedagogisch medewerker die wekelijks op vastgestelde dagen en tijdstippen met kinderen in leeftijdsgroepen gaat 'Beweegkriebelen', of andere plekken waar eraan gewerkt wordt dat groepsleiding dagelijks met de eigen groep beweegt. Het lijkt erop dat alle manieren effect bewerkstelligen. Daar waar alle pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd, blijkt het positief effect te hebben voor de uitvoering omdat alle neuzen dezelfde kant op staan. Daar waar pedagogisch medewerkers de opdracht hebben gekregen het uit te rollen, wordt vaker aangegeven dat zij het moeilijk vinden collega's mee te krijgen. Zij vragen vooral om back-up van het management. Ook blijft het belangrijk voor implementatie om Beweegkriebels zichtbaar te maken. Richting collega's en richting ouders: via teambesprekingen, ouderbijeenkomsten, collages en/of gemeenschappelijke beweegactiviteiten

Kansen voor Beweegkriebels

- *Ondanks dat in alle betrokken organisaties het hoger management heeft besloten aan de slag te gaan met bewegen omdat zij het thema belangrijk vonden, is een aandachtspunt het blijven stimuleren van de aandacht voor bewegen op managementniveau. Ook draagvlak en stimulans vanuit locatiemanagers blijft nodig om Beweegkriebels te kunnen uitrollen in de organisatie. Stimuleren van verankering van Beweegkriebels in beleidsplannen en werkplannen blijft belangrijk. Daarmee wordt de visie op bewegen en structuur waarbinnen bewegen wordt duidelijk geschetst, ook voor eventueel nieuwe medewerkers.*
- *Maak Beweegkriebels zichtbaar richting alle betrokkenen. Dus management, collega's en ook ouders. Dit kan bijvoorbeeld door aandacht voor Beweegkriebels in teambesprekingen, ouderbijeenkomsten, collages, en gemeenschappelijke (ouder-kind)beweegactiviteiten. Tot slot is het levend houden van Beweegkriebels belangrijk. Hiervoor zou aan opfrisdagen Beweegkriebels gedacht kunnen worden.*
- *Op het financiële vlak liggen er voor organisaties mogelijkheden Beweegkriebels te bekostigen vanuit subsidie Bureau Kwaliteit Kinderopvang.*

9.3.5 Toepassing van Beweegkriebels

Bewust bewegen wordt in de betrokken organisaties tussen 5 en 45 minuten per dagdeel. Soms betreft het een activiteit op een vooraf ingepland moment, soms wordt het toegepast op een willekeurig moment in de groep. Soms kent Beweegkriebels dus wekelijks een beweegmoment, soms een dagelijks beweegmoment. Opvallend is dat geïnterviewden vooral denken in beweegactiviteiten en minder in de mogelijkheid tussendoor een kort beweegmoment in te gelasten, al is het maar met één kind. De mogelijkheid van dagelijks gebruik van Beweegkriebels in de eigen groep bijvoorbeeld als tussendoortje en via vrij spel of kleine opdrachten, kan ver-

sterkt worden. Wellicht besteedt de training relatief meer aandacht aan geleid spel dan aan vrij spel, waardoor het vrij spel ook als mogelijkheid van een tussendoortje minder zichtbaar is. Ook de handreiking besteedt verhoudingsgewijs minder pagina's aan vrij spel en tussendoorspel dan aan spel gebaseerd op activiteitenbeschrijving. Dit is op zich logisch omdat voor activiteitenbeschrijving meer tekstruimte nodig is dan voor vrij spel. Aandacht hiervoor is echter wel belangrijk want het vergemakkelijkt de toepassing van Beweegkriebels.

In alle organisaties is een materialenkist beschikbaar. De aanwezigheid hiervan wordt sterk gewaardeerd en heeft een positief effect op het bewegen met de kinderen onder pedagogisch medewerkers. Oorspronkelijk ging Beweegkriebels ervan uit dat aanschaf van materialen niet nodig was omdat een uitgangspunt is andersoortig materiaal te gebruiken. Ondanks de goede waardering van gebruik van alternatief materiaal blijkt aandacht voor een materialenkist echter belangrijk.

Sommige pedagogisch medewerkers hebben de wens ten aanzien van beweegactiviteiten te kunnen werken met activiteitenkaarten gesorteerd op leeftijd van de kinderen. Vooral voor pedagogisch medewerkers in de eigen organisatie die de training niet hebben gevolgd maar wel 'moeten' gaan bewegen met de kinderen, verwachten zij effect.

Verder geven geïnterviewden enkele punten voor verbetering van het gebruik van Beweegkriebels op de groepen. Aan de ene kant gaat het om verbeteringen op het niveau van implementatie en borging, zoals draagvlak. Aan de andere kanten gaat het echt om wenken ten aanzien van praktische toepassing: ruimtegebruik (eigen groep, gymzaal, verticale groepen, omvang groepen), thematische verdieping (gericht op baby's en jonge kinderen, of aanverwante thema's, motorische (on)mogelijkheden van kinderen). Daarnaast wordt als kans gezien bij peuterspeelzalen waar VVE programma's worden gebruikt, Beweegkriebels te integreren.

Kansen voor Beweegkriebels

- *Blijf Beweegkriebels doorontwikkelen. Om Beweegkriebels succesvol te laten blijven is dat van belang. Aan de ene kant kan dit door het toevoegen van verdiepingsthema's, waarbij het van belang is dat deze ook op de werkvloer worden afgenomen. In die zin kunnen de verdiepingsthema's worden gezien als opfrismomenten waarnaar vraag is om het Beweegkriebelsgedachtegoed levend te houden: ruimtegebruik (eigen groep, gymzaal, verticale groepen, grootte groepen), thematische verdieping (gericht op baby's en jonge kinderen, aanverwante thema's en niet Nederlands talige kinderen), fysiek/motorische (on)mogelijkheden van kinderen. Hierbij kan gedacht worden aan voorbeelden op video's.*
- *NISB kan onderzoeken of er mogelijkheden zijn aan te sluiten bij (andere) VVE programma's. Deze programma's zijn verplicht op voorscholen. Motorische ontwikkeling is een van de aandachtspunten daarbinnen. De inbedding van Beweegkriebels op voorscholen en peuterspeelzalen kan via VVE programma's vorm krijgen.*
- *Wijs organisaties op de mogelijkheid van aanschaf van beweegmaterialen. Beweegmaterialen stimuleren en inspireren en men is er trots op. NISB heeft er in eerste instantie voor gekozen om geen lijst met geschikte materialen beschikbaar te stellen, omdat een kenmerk van Beweegkriebels juist het gebruiken van andersoortig materiaal is. Inmiddels is NISB ingegaan op de vraag uit het werkveld. Zowel voor effect op implementatie en daarmee dus effect op kinderen is het belangrijk om organisaties te stimuleren materialen aan te schaffen.*
- *NISB kan nagaan of het verstandig is voor bredere toepassing van Beweegkriebels activiteitenkaarten te ontwikkelen voor leeftijdsgroepen.*

9.3.6 Aanbevelingen met betrekking tot vervolgonderzoek

Voor vervolgonderzoek en het meten van effecten van Beweegkriebels zijn de volgende aanbevelingen van belang:

- *Als NISB de registratie van gecertificeerde trainers up to date wil houden zal zij regelmatig in contact moeten treden met de trainers en hen verplichten door te geven wanneer zij stoppen met het geven van trainingen.*

- *Als NISB in de toekomst wil weten hoeveel organisaties en hoeveel pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd, verdient het aanbeveling een daarvoor geschikt registratiesysteem op te zetten. Bijvoorbeeld door de gecertificeerde trainers te verplichten de door hun gegeven trainingen en workshops te registreren.*
- *Om daadwerkelijke veranderingen in bewegen zoals tijdsbesteding, frequentie, aantal bereikte kinderen in beeld te brengen verdient het aanbeveling om voorafgaand aan een training Beweegkriebels, de pedagogisch medewerkers deze aspecten te laten vastleggen. Dan is het verstandig om na een half jaar en na een jaar deze zaken nogmaals te laten registreren.*

10 Samenvatting en aanbevelingen

10.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat een samenvatting van de resultaten van het evaluatieonderzoek naar Beweegkriebels. Ten behoeve van het onderzoek is een schriftelijke enquête uitgevoerd onder Trainers Beweegkriebels, die de 2-daagse train de trainer hebben gevolgd en gecertificeerd zijn de training Beweegkriebels te geven. Verder is een schriftelijke enquête uitgevoerd onder organisaties die trainingen hebben afgenomen. De verdiepingsslag is gemaakt door interviews met vertegenwoordigers van vier organisaties waar 0-4 jarigen komen, te weten één welzijnsorganisatie met peuterspeelzalen, twee kinderopvangorganisaties en één organisatie met beide.

Afwisselend wordt informatie gebruikt uit de enquête onder trainers Beweegkriebels, uit de enquête onder managers en uit interviews met vertegenwoordigers van peuterspeelzalen en kinderopvangorganisaties. Als de resultaten betrekking hebben op de enquête trainers Beweegkriebels dan staat dat zo vermeld. Dat geldt ook voor resultaten uit de enquête onder managers. Daar waar het resultaten uit de interviews betreffen, worden die aangeduid met interviews. De resultaten zijn een weergave van in totaal negen geïnterviewden, waarvan vijf pedagogisch medewerkers en vier managers of staffunctionarissen. Soms zijn uitspraken gedaan op organisatieniveau. Dan betreffen het vier organisaties.

De samenvatting heeft dezelfde opbouw als de hoofdstukken in het rapport.

10.2 Bereik Beweegkriebels

Op basis van het onderzoek kan een voorzichtige schatting gemaakt worden van het aantal gecertificeerde trainers dat trainingen Beweegkriebels verzorgt. Naar verwachting zijn ten minste tussen 50 en 90 trainers Beweegkriebels actief in het aanbieden van trainingen Beweegkriebels. Op grond van het onderzoek kunnen geen uitspraken worden gedaan over het aantal organisaties kinderopvangorganisaties en peuterspeelzalen met pedagogisch medewerkers die de training hebben gevolgd en evenmin over het aantal pedagogisch medewerkers dat de training heeft gevolgd. Het aandeel pedagogisch medewerkers per organisatie dat de training Beweegkriebels heeft gevolgd varieert sterk, namelijk van 2% tot 100%.

10.3 Inbedding Beweegkriebels

Bij ongeveer de helft van de betrokken organisaties ligt formeel de verantwoordelijkheid voor het inbedden van Beweegkriebels bij een locatiemanager of een operationeel manager. Andere verantwoordelijken zijn bijvoorbeeld pedagogisch stafmedewerker of een projectleider. Ook komt het voor dat er in de organisatie niet één verantwoordelijke is voor inbedding. Ongeveer de helft van de betrokken organisaties heeft Beweegkriebels opgenomen in een schriftelijk plan: een beleidsplan of een werkplan. De andere helft van de betrokken organisaties heeft hun visie en beleid over bewegen niet verwoord op papier. Er is één organisatie waar Beweegkriebels breed is weggezet (met steun van het management en waar de training is gevolgd door alle pedagogisch medewerkers). Daar is Beweegkriebels zowel opgenomen in het pedagogisch beleidsplan als in het werkplan.

Op één uitzondering na hebben alle pedagogisch medewerkers die de training hebben gevolgd de opdracht hebben gekregen Beweegkriebels te implementeren op de locatie. Geen van de betrokken organisaties heeft echter harde eisen gesteld aan de invulling van Beweegkriebels

binnen het dagprogramma en aan de tijdsbesteding aan Beweegkriebels op de groep, bijvoorbeeld uitgedrukt in aantal minuten.

Ongeveer de helft van de organisaties heeft de training Beweegkriebels bekostigd uit algemeen budget. De andere hebben gebruik gemaakt van beweegstimuleringsbudget via het BKK, BOS-impuls, gemeente of GGD.

Twee van de vier organisaties vinden dat Beweegkriebels voldoende is ingebed in de organisatie. In drie van de vier organisaties is men wel huiverig of bewegen in de toekomst voldoende aandacht blijft houden van het hogere management.

10.4 Implementatie Beweegkriebels

In de interviews is de wijze waarop de implementatie van Beweegkriebels heeft plaatsgevonden aan de orde gesteld. Het blijkt dat in alle vier geïnterviewde organisaties de implementatie op een andere manier heeft plaatsgevonden. Wel is in alle organisaties door het hogere management besloten dat de organisatie 'meer wilde doen met bewegen' en Beweegkriebels daartoe geëigend vonden. De uiteindelijke wijze van implementatie wisselt.

Bij één organisatie is ervoor gekozen alle managers de training te laten volgen die vervolgens alle pedagogisch medewerkers hebben getraind. Daar zijn de pedagogisch medewerkers verplicht gesteld dagelijks te bewegen met de kinderen. Bij een andere organisatie heeft het hoger management draagvlak gecreëerd onder locatiemanagers die vervolgens de opdracht heeft gekregen samen met een bewust gekozen pedagogisch medewerker op locatie Beweegkriebels te implementeren. Op beide locaties van deze organisatie verloopt de implementatie anders (zie toepassing Beweegkriebels). Bij een volgende locatie zit Beweegkriebels in het opleidingsplan en ligt een minder nadrukkelijke visie vanuit het hoger management aan de implementatie en inbedding van Beweegkriebels ten grondslag. De andere opvangorganisatie houdt momenteel op twee locaties pilots om te kijken welke vorm van implementatie het meest succesvol is om Beweegkriebels locatiebreed van de grond te krijgen. Op één (kleine) locatie hebben alle (vijf) pedagogisch medewerkers de training gevolgd, op de andere vier van de circa 25.

De pedagogisch medewerkers van de pilot op een kleinere locatie waar iedereen de training heeft gevolgd zijn zeer enthousiast over hun toepassing van Beweegkriebels en over de samenwerking tussen medewerkers van de beide groepen. Dit geldt ook voor de peuterspeelzalen waar alle medewerkers de training hebben gevolgd. Op andere plekken is men ook enthousiast, maar doet zich wel bij het implementatie traject de vraag voor hoe collega pedagogisch medewerkers mee te krijgen.

De wijze waarop Beweegkriebels in de dagelijkse praktijk wordt toegepast loopt uiteen. Er zijn niet alleen verschillen tussen betrokken organisaties, maar ook binnen de eigen organisatie. De verschijningsvormen zijn dus divers. Soms 'Beweegkriebelen' pedagogisch medewerkers van de eigen groep met de eigen groep, soms verzorgt één pedagogisch medewerker van een locatie wekelijks het Beweegkriebelmoment voor alle kinderen van een bepaalde leeftijdsgroep. Soms wordt locatiebreed dagelijks één gemeenschappelijk beweegactiviteit voorbereid door pedagogisch medewerkers van steeds een andere groep en soms wordt in overleg met pedagogisch medewerkers van alle groepen bepaald een gemeenschappelijke activiteit vorm te geven met een groepje leeftijdsgenoten onder begeleiding van één of twee pedagogisch medewerkers. Op enkele plekken wordt Beweegkriebels vooral als activiteit op een vooraf ingepland moment toegepast, bijvoorbeeld als ochtenddans. Op andere plekken wordt Beweegkriebels toegepast op elk gewenst moment in de eigen groep. Het inplannen van een Beweegkriebelactiviteit betekent in sommige gevallen dat er wekelijks een Beweegkriebelmoment is. In andere gevallen maakt Beweegkriebels deel uit van dagelijkse routine.

In de winter wordt door Beweegkriebels vaak bewuster aandacht besteed aan beweegmomenten dan in de zomer omdat in de winter minder buiten wordt gespeeld. Gemiddeld ligt het aantal minuten, per dagdeel van 4 uur, waarin bewust aandacht wordt besteed aan spelenderwijs bewegen tussen 5 en 45 minuten.

Het blijkt dat op één locatie tot nu toe een ouderavond heeft plaatsgevonden zoals beschreven in de handreiking bij de training Beweegkriebels. Binnen één organisatie is nog helemaal geen aandacht besteed aan Beweegkriebels tijdens een ouderavond. Op de overige drie organisaties hebben wel bijeenkomsten plaatsgevonden met ouders waar het onderwerp bewegen aan de orde is gesteld.

Als *succesfactoren* van implementatie, inbedding en borging van Beweegkriebels zijn genoemd draagvlak onder management en pedagogisch medewerkers, een geschikte pedagogisch medewerker voor het uitrollen van Beweegkriebels in de organisatie, de mogelijkheden van een locatie zoals extra ruimte, het zichtbaar maken van Beweegkriebels in teambesprekingen en via communicatie naar medewerkers en ouders, de aanwezigheid van een externe persoon voor eenmalige ondersteuning bij Beweegkriebels en een SMART werkplan. Ook is genoemd het enthousiasme en de kundigheid van de trainers Beweegkriebels.

Genoemde *faalfactoren* voor implementatie, inbedding en borging van Beweegkriebels zijn de moeilijke vormgeving van Beweegkriebels in verticale groepen, een beperkt aandeel pedagogisch medewerkers dat de training heeft gevolgd en tot slot het wegzakken van aandacht voor het onderwerp bij management en (andere) pedagogisch medewerkers.

Als kans voor verbetering van de implementatie van Beweegkriebels is genoemd het integreren van Beweegkriebels in VVE programma's, zoals Piramide⁹ en Puk en Ko.

10.5 Samenwerkingsvormen

Binnen de eigen organisatie is bij de vier betrokken organisaties in beperkte mate sprake van het ontstaan van nieuwe samenwerkingsverbanden als gevolg van Beweegkriebels. Daar waar wel samenwerking is, bestaat deze uit beweegactiviteiten voor kinderen van een bepaalde leeftijdsgroep op de eigen locatie, gegeven door de pedagogisch medewerker Beweegkriebels van de betreffende organisatie. Of het gaat om uitwisseling van informatie tussen of binnen locaties over succesvolle beweegactiviteiten of het aan bod laten komen van het onderwerp op studiedagen.

Ook wat betreft samenwerking met andere partijen en de ontwikkeling van nieuw aanbod zijn er niet veel voorbeelden te noemen, maar wel enkele. Drie van de vier organisaties zijn nieuwe samenwerkingsverbanden aangegaan en/of hebben nieuw aanbod ontwikkeld: samenwerking met de GGD, aandacht voor sport bij naschoolse opvang, samenwerking met bejaardenhuis en ouder-kind gym gegeven door fysiotherapeut.

10.6 2-daagse train de trainer Beweegkriebels

De 2-daagse train de trainer Beweegkriebels wordt door de 55 trainers Beweegkriebels die de vragenlijst hebben ingevuld goed gewaardeerd. De gemiddelde scores liggen in de buurt van het cijfer 8.

Op de vraag naar wat positief is aan Beweegkriebels zijn door de trainers gemiddeld per trainer Beweegkriebels 1,8 antwoorden gegeven. Het gros van de antwoorden richt zich op het concept Beweegkriebels (40%) en de training zelf (41%). Andere gaan meer specifiek in op materiaal (11%) en de handreiking (6%). Vooral de bruikbaarheid en toepasbaarheid van het concept is genoemd, en de praktijkgerichtheid van de training. Ook het gebruik van met nieuw, goedkoop en andersoortig materiaal vindt men van toegevoegde waarde.

Op de vraag naar verbeterpunten voor Beweegkriebels zijn gemiddeld per trainer Beweegkriebels 1,2 antwoorden gegeven. Het gros van de antwoorden richt zich op de inhoudelijke doorontwikkeling van Beweegkriebels (50%) en de implementatie en borging (25%). Aandacht dient uit te gaan naar inhoudelijke doorontwikkeling van Beweegkriebels (baby's, jonge kinderen, re-

⁹ Inbedding van Beweegkriebels in Piramide heeft inmiddels plaatsgevonden, in samenwerking met NISB.

laties Beweegkriebels en andere aandachtsgebieden) en naar verbetering van borging en implementatie, zoals terugkoppelingsmogelijkheden voor pedagogisch medewerkers.

10.7 Training Beweegkriebels voor pedagogisch medewerkers

Het algehele oordeel over de training Beweegkriebels is met een 8,2 goed te noemen. Een sterk punt is dat door de opzet van intervallen tussen de ene trainingsbijeenkomst en de andere trainingsbijeenkomst mensen de activiteiten en werkwijze in de praktijk kunnen uitvoeren en terug meenemen naar de trainers. De mogelijkheid van eigen inbreng vanuit praktijksituaties wordt gewaardeerd.

De training Beweegkriebels is gewaardeerd door geïnterviewde pedagogisch medewerkers. De verhouding praktijk theorie krijgt een 7,6. In het algemeen bevestigen pedagogisch medewerkers dat er veel aandacht is voor praktijk tijdens de training. De trainer(s) tijdens de training Beweegkriebels krijgen een 8,2. Gewaardeerd worden het enthousiasme van trainers en het kunnen inspelen op praktijkvragen. De hanteerbaarheid van de handreiking Beweegkriebels krijgt een 8. Men is positief over de handreiking omdat het ideeën genereert. Wel zijn twee organisaties bezig met het ontwikkelen van activiteitenkaarten, gebaseerd op de handreiking. Deze kunnen sneller worden gepakt en toegepast door pedagogisch medewerkers die de training niet hebben gevolgd. Ten aanzien van de mate waarin de training Beweegkriebels voldoet aan de situatie in het werkveld (score 7,8) wordt aan de ene kant waardering uitgesproken omdat de training praktisch is. Aan de andere kant worden hier ook enkele verbeterpunten genoemd. De wens is om meer te doen met praktijksituaties als ruimte op de groep. Ook wordt aangegeven dat de training teveel gericht is op oudere kinderen en kinderen met Nederlands als eerste taal.

Het blijkt dat de genoemde verbeterpunten en tips door geïnterviewde pedagogisch medewerkers dezelfde aspecten betreffen als de tips die zijn gegeven door de trainers. Verbeteringen hebben vooral betrekking op toepassing en doorontwikkeling en op implementatie en borging. Als aandachtspunten voor de *toepassing* in de praktijk worden genoemd: aandacht voor ruimtegebruik op de eigen locatie (gymzaal en eigen ruimte), alternatieven voor ouderavonden en aandacht voor vrij spel. Aandachtspunten voor *inhoudelijke* doorontwikkeling zijn: huidige training handhaven en steeds weer verdiepen met nieuwe thema's en meer informatie over motorische (on)mogelijkheden. Voor *implementatie en borging* wordt aandacht gevraagd voor borging op de werkvloer en voor structurele borging. Voorgesteld wordt onder andere een opfrisbijeenkomst enkele malen per jaar.

10.8 Effecten Beweegkriebels

Ruim tweederde (69%) van de trainers Beweegkriebels vindt dat Beweegkriebels bijdraagt aan veranderingen in organisaties die er zonder Beweegkriebels niet zouden zijn geweest. Tien procent is van mening dat dit niet het geval is en 21% geeft aan het niet te weten. Als verandering noemt 20% van de trainers Beweegkriebels dat er bewuster wordt omgegaan met bewegen. Elf procent van de trainers zegt dat Beweegkriebels is geïntegreerd binnen de dagelijkse of wekelijkse activiteiten.

Aan geïnterviewden is gevraagd of er sprake is van verandering in frequentie en tijd besteed aan beweegmomenten. Van de geïnterviewden zeggen er drie dat er sprake is van verandering in beweegmomenten en tijd. Twee andere pedagogisch medewerkers zeggen dat er geen sprake is van verandering qua tijd maar wel qua intensiteit, namelijk betrokkenheid en bewustwording. Twee geïnterviewden zijn wel van mening dat er iets is veranderd in tijdsbesteding maar waarschuwen vooral voor vermindering van het effect door onvoldoende borging vanwege het verslappen van aandacht voor Beweegkriebels. Twee andere geïnterviewden zeggen te weinig zicht te hebben op tijdsbesteding.

Aan de geïnterviewden, is gevraagd of Beweegkriebels effect heeft op het eigen gedrag en de houding jegens bewegen. Vijf hebben een bevestiging gekregen van hun eigen gedachten dat bewegen belangrijk is. Voor drie andere geïnterviewden heeft de training Beweegkriebels vooral een opfrissend effect.

Naast de vraag of Beweegkriebels effect heeft op het eigen gedrag is gevraagd aan geïnterviewden of zij gedragsveranderingen merken bij andere pedagogisch medewerkers. Hiervoor zijn vijf verschillende vragen gesteld die hieronder per thema staan beantwoord.

- Alle geïnterviewden zeggen dat op de eigen locatie of in de organisatie wel *bewuster wordt omgegaan met bewegen*. Wat opvalt, is dat de geïnterviewden die niet op de groep staan maar een management- of staffunctie hebben in de organisatie een rooskleuriger beeld schetsen dan pedagogisch medewerkers over hun directe collega's.
- Twee geïnterviewden geven aan niet te weten of *bewegen een vast onderdeel is geworden van de gedachtegang van pedagogisch medewerkers*. Vijf geïnterviewden zeggen dat er wel iets gebeurt, maar dat het voor de één meer is dan voor de ander. Twee geven aan dat het bij een groot deel van de pedagogisch medewerkers onderdeel is geworden van de gedachtegang.
- Op de vraag of er *meer bewust wordt bewogen* op de groep zeggen vijf geïnterviewden dat dat het geval is. Twee geïnterviewden zeggen dat het op de ene groep wel het geval is en op de andere groep minder. Twee andere geïnterviewden zeggen te weinig zicht te hebben hierop.
- Gevraagd is of Beweegkriebels ervoor zorgt dat *met een andere blik wordt gekeken naar kinderen met betrekking tot bewegen*. Drie geïnterviewden zeggen dat niet iedereen dat doet, maar sommigen wel. Twee geïnterviewden zijn van mening dat absoluut met een andere blik wordt gekeken naar kinderen met betrekking tot bewegen. Dit zijn beiden medewerkers van een organisatie/locatie waar alle pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd. Twee andere geïnterviewden geven aan te weinig zicht te hebben op of met een andere blik wordt gekeken naar kinderen met betrekking tot bewegen. De anderen zeggen dat het afhankelijk is van de pedagogisch medewerker. De een doet dat meer dan een ander.
- Op de vraag of *pedagogisch medewerkers zelf meespelen met kinderen* wordt overwegend ja geantwoord. Twee geïnterviewden hebben hierop te weinig zicht. Een enkeling geeft wel aan dat pedagogisch medewerkers als ze buiten zijn, nogal graag met elkaar praten en dan minder bewust met de kinderen bezig zijn. Maar het gros geeft aan dat als de gène om zelf mee te doen voorbij is en men ziet dat de kinderen plezier hebben, iedereen wel mee doet
- Iedereen vindt dat *groepsleiding meer plezier heeft in* het aanbieden van beweegactiviteiten. Bijna alle geïnterviewden voegen wel toe dat sommige pedagogisch medewerkers zich wat ongemakkelijk voelen bij het aanbieden van beweegactiviteiten. Vooral de beweegmaterialen worden genoemd als generator van beweegplezier van groepsleiding.
- De helft van de geïnterviewden vindt dat er iets is *veranderd in de handelswijze van de organisatie door Beweegkriebels*. Genoemd wordt onder andere dat personen die de training hebben gevolgd verplicht zijn aandacht te besteden aan bewegen. Een ander geeft aan dat de locatiemanager bezig is een nieuwe visie te ontwikkelen waar het kind centraal staat.
- Gevraagd naar of *pedagogisch medewerkers nu iets doen wat ze eerst niet deden* zeggen geïnterviewden vooral dat ze anders zijn gaan kijken naar materiaal. Dan gaat het zowel om aantrekkelijkheid van nieuw materiaal voor gebruik als om andersoortig gebruik van materiaal. Improviseren met bewegen en variatie in bewegen zijn genoemd, als ook aandacht voor bewegen bij het jongere kind.
- Aan geïnterviewden is gevraagd of er *verandering in kwaliteit is van het beweegaanbod*. Drie geïnterviewden in management- of staffuncties kunnen hierop geen antwoord geven. Zes geïnterviewden zeggen volmondig 'ja'. De één geeft aan dat er meer variëteit in bewegen is ontstaan, bijvoorbeeld door het 'ander' beweegmateriaal wat veel actiever wordt gebruikt dan voorheen. Volgens één van hen is door Beweegkriebels het verschil in tijd besteed aan bewegen in de winter en zomer verkleind. Tevens wordt gezegd dat vrij bewegen wel gebeurde, maar dat nu bijvoorbeeld een specifiek muziekje wordt uitgezocht omdat pedagogisch medewerker iets specifieks verwachten van de kinderen. Bijvoorbeeld door de kinderen het hoofd te laten schudden (nee-ja) of het hele lijf te laten ervaren (hoofd-schouders-knie en teen). Een ander is van mening dat de kwaliteit is verbeterd doordat beter wordt gekeken naar het kind, wat het wel en nog niet kan en daarop aan-

gehaakt wordt. De pedagogisch medewerker die met het VVE programma Piramide werkt is ook van mening dat de kwaliteit van bewegen is veranderd.

- Ook worden *andere aspecten* naar voren gebracht. Een van de geïnterviewden noemt als positief punt dat het met behulp van Beweegkriebels mogelijk is kinderen uit negatief gedrag te halen. Een manager verwacht dat de organisatie zich met Beweegkriebels in de toekomst kan profileren. Een ander genoemd effect is volgens deze organisatie dat er meer mensen zijn met werkplezier.

In het interview is gevraagd naar *succesfactoren* voor effectiviteit van Beweegkriebels in de praktijk. Er worden acht succesfactoren genoemd: enthousiasme van de pedagogisch medewerker (4x), ruimte voor implementatie en borging (3x), aanwezigheid van de materialenkist (2x), aanwezigheid van een extra ruimte (2x), het 'doen' van Beweegkriebels (1x), het dagelijks aanbieden (1x), de koffer Beweegkriebels de ouderavond (1x), dat alle pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd (1x).

Als *faalfactoren* worden aspecten genoemd die te maken hebben met praktische uitvoering, met borging en met externe factoren. Genoemd zijn: hoe met Beweegkriebels om te gaan op een verticale groep (2x), de beperkte beschikbare tijd op de groep (1x), beperkte ruimte op de eigen groep wordt genoemd als faalfactor (1x), onvoldoende draagvlak van het management en gebrek aan borging (3x), het beeld dat bij Beweegkriebels ontstaat 'het is iets groots en we moeten weer' (2x), het opleidingsmoe zijn van pedagogisch medewerkers (1x), tijdsbesteding aan de Beweegkriebelstraining (2x).

10.9 Aanbevelingen

Voor de aanbevelingen nemen we Beweegkriebels vanaf de bron (het concept) tot en met de uitvoering (gebruik op de groepen), in ogenschouw. Voor een toelichting op de aanbevelingen verwijzen we naar het vorige hoofdstuk.

Kansen voor Beweegkriebels: het concept

- *Handhaaf het basisconcept Beweegkriebels.*

Kansen voor Beweegkriebels: de 2-daagse train de trainer

- *Handhaaf de kwaliteit van het concept door te blijven zorgen voor sterke overdracht van enthousiasmerende trainers van de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels. Handhaaf de kwaliteit van het concept ook door (het blijven) certificeren van trainers Beweegkriebels. Versterk de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels door aandacht voor inhoudelijke doorontwikkeling en implementatie en borging in de praktijk (zie verderop).*

Kansen voor Beweegkriebels: de training Beweegkriebels

- *Handhaaf de kwaliteit van het concept door te blijven zorgen voor een sterke overdracht van Beweegkriebels naar pedagogisch medewerkers door goede trainers Beweegkriebels. Versterk de training Beweegkriebels op een aantal punten die betrekking hebben op praktische toepassing, inhoudelijke doorontwikkeling en borging en implementatie (zie verderop).*

Kansen voor Beweegkriebels: inbedding en implementatie

- *Ondanks dat in alle betrokken organisaties het hoger management heeft besloten aan de slag te gaan met bewegen omdat zij het thema belangrijk vonden, is een aandachtspunt het blijven stimuleren van de aandacht voor bewegen op managementniveau. Ook draagvlak en stimulans vanuit locatiemanagers blijft nodig om Beweegkriebels te kunnen uitrollen in de organisatie. Stimuleren van verankering van Beweegkriebels in beleidsplannen en werkplannen blijft belangrijk. Daarmee wordt de visie op bewegen en structuur waarbinnen bewegen wordt duidelijk geschetst, ook voor eventueel nieuwe medewerkers.*
- *Daarnaast is het belangrijk Beweegkriebels zichtbaar te (blijven) maken, richting alle betrokkenen. Dus management, collega's en ook ouders. Dit kan bijvoorbeeld door aandacht voor Beweegkriebels in teambesprekingen, ouderbijeenkomsten, collages, en gemeenschappelijk-*

ke (ouder-kind)beweegactiviteiten. Tot slot is het levend houden van Beweegkriebels belangrijk. Hiervoor zou aan opfrisdagen Beweegkriebels gedacht kunnen worden.

- Op het financiële vlak liggen er voor organisaties mogelijkheden Beweegkriebels te bekostigen vanuit subsidie van het Bureau Kwaliteit Kinderopvang.

Kansen voor Beweegkriebels: toepassing

- Om Beweegkriebels succesvol te laten blijven, is het van belang dat Beweegkriebels zich blijft doorontwikkelen. Aan de ene kant kan dit door het toevoegen van verdiepingsthema's, waarbij het van belang is dat deze ook op de werkvloer worden afgenomen. In die zin kunnen de verdiepingsthema's worden gezien als opfrismomenten waarnaar vraag is om het Beweegkriebels-gedachtegoed levend te houden: ruimtegebruik (eigen groep, gymzaal, verticale groepen), thematische verdieping (gericht op baby's en jonge kinderen, aanverwante thema's en niet Nederlands talige kinderen, fysiek/motorische (on)mogelijkheden van kinderen). Hierbij kan gedacht worden aan voorbeelden op video's.
- NISB kan onderzoeken of er mogelijkheden zijn aan te sluiten bij (andere) VVE programma's. Deze programma's zijn verplicht op voorscholen. Motorische ontwikkeling is één van de aandachtspunten daarbinnen. De inbedding van Beweegkriebels op voorscholen en peuterspeelzalen kan via VVE programma's vorm krijgen.
- Wijs organisaties op de mogelijkheid van aanschaf van beweegmaterialen. Beweegmaterialen stimuleren en inspireren en men is er trots op. NISB heeft er in eerste instantie voor gekozen om geen lijst met geschikte materialen beschikbaar te stellen, omdat een kenmerk van Beweegkriebels juist is het gebruiken van andersoortig materiaal. Inmiddels is NISB ingegaan op deze vraag uit het werkveld. Zowel voor effect op implementatie en daarmee dus effect op kinderen is het belangrijk om organisaties te stimuleren materialen aan te schaffen.
- Nagaan of het verstandig is voor bredere toepassing van Beweegkriebels activiteitenkaarten te ontwikkelen voor leeftijdsgroepen.

Aanbevelingen met betrekking tot vervolgonderzoek

- Als NISB de registratie van gecertificeerde trainers up to date wil houden zal zij regelmatig in contact moeten treden met de trainers en hen verplichten door te geven wanneer zij stoppen met het geven van trainingen.
- Als NISB in de toekomst wil weten hoeveel organisaties en hoeveel pedagogisch medewerkers de training hebben gevolgd, verdient het aanbeveling een daarvoor geschikt registratiesysteem op te zetten. Bijvoorbeeld door de gecertificeerde trainers te verplichten de door hun gegeven trainingen en workshops te registreren.
- Om daadwerkelijke veranderingen in bewegen zoals tijdsbesteding, frequentie, aantal bereikte kinderen in beeld te brengen verdient het aanbeveling om voorafgaand aan een training Beweegkriebels, de pedagogisch medewerkers deze aspecten te laten vastleggen. Dan is het verstandig om na een half jaar en na een jaar deze zaken nogmaals te laten registreren.

Bijlage 1

Gehanteerde vragenlijst trainers

Vragenlijst Beweegkriebels voor door NISB gecertificeerde trainers

De volgende vragen gaan over u en uw organisatie.

1. Wilt u hieronder contactgegevens noteren?

Naam/functie:

Organisatie:

Telefoonnummer:

2. Hoeveel trainingen Beweegkriebels heeft u als gecertificeerd trainer in totaal gegeven? Aan hoeveel deelnemers in totaal? Als u het niet precies weet, maak dan een inschatting.

Aantal trainingen:

Aantal deelnemers:

De volgende vragen gaan over de waarde(ring) van de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels.

3. Wilt u door middel van een (school)cijfer van 1 tot en met 10 de onderstaande onderwerpen waarderen?

4a.	Onderwerpen:	Cijfer
1	De 2-daagse train de trainer Beweegkriebels toen u die volgde	
2	De verhouding praktijk-theorie tijdens de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels	
3	Uw trainer(s) tijdens de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels	
4	Hanteerbaarheid van de Handreiking Beweegkriebels (de map)	
5	De mate waarin de training Beweegkriebels voldoet aan de vraag in het werkveld	

4b. Mocht u uw antwoorden bij vraag 4a willen toelichten dan kan dat hieronder:

Toelichting:

De volgende vragen gaan over doorontwikkeling van de Beweegkriebels.

5. Wat vindt u goed aan Beweegkriebels? U kunt hierbij onder andere denken aan de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels die u heeft gevolgd, aan de overdracht van de training aan groepsleiding, aan het gebruik van het concept Beweegkriebels in praktijksituaties enzovoort.

Antwoord:

6. Wat verdient extra aandacht bij de doorontwikkeling van Beweegkriebels of moet in aanmerking komen voor verbetering? U kunt hierbij onder andere denken aan de 2-daagse train de trainer Beweegkriebels die u heeft gevolgd, aan de overdracht van de training aan groepsleiding, aan het gebruik van het concept Beweegkriebels in praktijksituaties enzovoort.

Antwoord:

De volgende vragen gaan in op effecten van Beweegkriebels.

7. Heeft Beweegkriebels volgens u bijgedragen aan veranderingen in organisaties waarvoor u de training heeft verzorgd die er zonder Beweegkriebels niet zouden zijn geweest? Graag een toelichting op uw antwoord.

- 0 Weet niet, namelijk
- 0 Nee, namelijk
- 0 Ja, namelijk

8. Bent u naast het verzorgen van trainingen nog betrokken geweest bij het integreren/implementeren van Beweegkriebels in organisaties? Indien ja, wilt u dan aangeven wat u heeft gedaan?

- 0 Nee
- 0 Ja, namelijk
- 0 Anders, namelijk

9. Heeft u nog opmerkingen dan kunt u die hieronder noteren.

Opmerkingen:

Bijlage 2

Gehanteerde vragenlijst managers

Vragenlijst Beweegkriebels voor managers/directie kinderopvang en peuterspeelzaal

De volgende vragen gaan over uw organisatie.

1. Wilt u hieronder contactgegevens noteren?

Uw naam:

Uw functie:

Naam van de organisatie:

Telefoonnummer:

0 Kinderopvangorganisatie

0 Peuterspeelzaal

0 Beide

0 Anders

2. Wilt u de onderstaande vragen invullen? Sommige organisaties bieden kinderopvang en peuterspeelzaal aan. Hou bij het beantwoorden van de vragen hieronder rekening met dit onderscheid. Het gaat hier alleen om vestigingen waar kinderen van 0-4 jaar komen dus dagopvang of peuterspeelzalen.

Vraag	Kinderopvang	Peuterspeelzaal
a. Over hoeveel vestigingen (locaties) waar kinderen tot 4 jaar terecht kunnen, beschikt uw organisatie?		
b. Hoeveel groepen voor kinderen tot 4 jaar zijn er in totaal?		
c. Totaal aantal pedagogisch medewerkers/groepsleiding excl. stagiairs en BBL		
d. Totaal aantal BBL medewerkers		
e. Totaal aantal kinderen tot 4 jaar (dus niet kindplaatsen) dat gebruik maakt van kinderopvang of de peuterspeelzaal		

De volgende vragen gaan over de interventie Beweegkriebels.

3. We hebben begrepen dat in uw organisatie voor (een deel van) de pedagogisch medewerkers/groepsleiding een training of een workshop Beweegkriebels heeft plaatsgevonden. Wilt u onderstaande vragen daarover beantwoorden?

Vraag	Kinderopvang	Peuterspeelzaal
a. Totaal aantal pedagogisch medewerkers/groepsleiding dat training, let op: <i>alle modules</i> uit de training, heeft gevolgd (zie ook onder 3b.)		
b. Totaal aantal pedagogisch medewerkers/groepsleiding dat <i>een deel van de modules</i> uit de training heeft gevolgd: workshop variant (excl die onder 3a.)		
c. Aantal vestigingen waar ten minste 1 persoon de volledige training (<i>alle modules</i>) heeft gevolgd		
d. Aantal vestigingen waar ten minste 1 persoon <i>een deel van de training</i> heeft gevolgd: workshop variant		

4. Hebben de pedagogisch medewerkers/groepsleiding die een training/workshop hebben gevolgd dit gedaan via een opgeleide trainer van de eigen organisatie of via een opgeleide trainer van een externe organisatie?

0 Opgeleide trainer eigen organisatie

0 Opgeleide trainer externe organisatie

- 0 Beide
- 0 Anders, namelijk

5. Op welke wijze heeft uw organisatie de training gefinancierd?

- 0 Uit algemene middelen
- 0 Uit specifiek daarvoor gereserveerd beweegstimuleringsbudget
- 0 Uit subsidiegelden, namelijk.....
- 0 Anders, namelijk.....

De volgende vragen gaan over de inbedding van Beweegkriebels in uw organisatie.

6. Is de training Beweegkriebels en/of het thema beweegstimulering opgenomen in het pedagogisch beleidsplan of een andere notitie waaruit de visie van uw organisatie op bewegen en beweegstimulering blijkt? Indien ja, zou u ons daarvan een kopie willen toezenden?

- 0 Nee, we hebben onze visie en beleid hierover niet op papier verwoord
- 0 Ja, in pedagogisch beleidsplan
- 0 Ja, in andere notitie namelijk.....
- 0 Ja, anders namelijk.....

7. Welk doel streeft de organisatie na met Beweegkriebels.

Antwoord:

8. Bij welke persoon (functie) ligt de verantwoordelijkheid voor het inbedden van Beweegkriebels in de hele organisatie?

- 0 Directeur
- 0 Projectleider of projectmanager sport/bewegen \
- 0 Er is niet echt sprake van inbedding van Beweegkriebels, want....
- 0 Anders, namelijk.....

9. Hoe krijgt Beweegkriebels binnen uw organisatie vorm?

Graag krijgen we hier antwoord hoe Beweegkriebels op kindniveau / locatieniveau wordt toegepast. In sommige organisaties heeft bijvoorbeeld elke groep één dagdeel per week Beweegkriebel aandacht, en komt de getrainde Beweegkriebel'specialist' voor de betreffende groep die op dat moment aan de beurt is. Binnen sommige organisaties zijn zoveel pedagogisch medewerkers opgeleid dat ze dagelijks Beweegkriebels kunnen toepassen op elk willekeurig moment. Het kan natuurlijk ook zijn dat uw organisatie op enkele kinderdagverblijven aandacht besteed aan Beweegkriebels en op andere niet. Beschrijf svp zo duidelijk mogelijk de praktijksituatie.

Toelichting:.....

10. Hoeveel uur per week wordt in de groepen bewust aandacht besteed aan (spelerwijs) bewegen? U mag een inschatting geven.

(Inschatting) gemiddeld aantal uur per week:

De volgende vragen gaan over effecten van Beweegkriebels.

11. Heeft Beweegkriebels bijgedragen tot veranderingen in uw organisatie die er zonder Beweegkriebels niet zouden zijn geweest?

- 0 Nee
- 0 Ja, namelijk (svp toelichten):.....
- 0 Weet niet, namelijk (svp toelichten).....

12. Heeft aandacht voor bewegen ertoe geleid dat binnen uw eigen organisatie wordt samengewerkt of nieuw aanbod wordt gecreëerd om bewegen te stimuleren?

- 0 Nee
- 0 Ja, namelijk (svp toelichten):.....

13. Heeft aandacht voor bewegen ertoe geleid dat uw eigen organisatie is gaan samenwerken met andere organisaties die een rol hebben in sport en bewegen, dus zijn er nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan en/of nieuw aanbod?

- 0 Nee
- 0 Ja, beschrijf de samenwerkingspartners en het nieuwe aanbod:.....

14. Wat zijn volgens u succesfactoren en wat zijn faalfactoren voor toepassing van Beweegkriebels in de eigen organisatie?

- Succesfactoren:.....
- Faalfactoren:.....

15. Wilt u de interventie Beweegkriebels met een cijfer van 1 tot en met 10 beoordelen?

- Cijfer:.....
- 0 Kan de interventie niet beoordelen, namelijk.....

16. Heeft u nog vragen of opmerkingen?

- 0 Ja, namelijk.....
- 0 Nee

Bijlage 3

Gehanteerde vragenlijst verdiepingsinterviews

Naam:
Organisatie:
Functie:

Doelstelling 1:

Meting van effecten van de aanpak Beweegkriebels in de praktijk (*meer inzicht in de werking van de aanpak BK binnen de kinderopvang en peuterspeelzalen: mogelijke effecten*).

Groepsbeschrijving:

1. aantal kinderen op de groep
2. leeftijd kinderen
3. aantal groepsleiding dagelijks aanwezig
4. jaar waarop training is gevolgd, ook andere groepsleiding

5. Hoeveel leidsters op deze locatie hebben BK gevolgd?
6. En hoeveel zijn er?
7. Hoeveel tijd wordt specifiek aan bewegen besteed?
8. Op welk moment of momenten?
9. Is de frequentie van beweegmomenten en de tijd besteed aan beweegmomenten veranderd na het volgen van BK? Wat deed je eerst, wat nu?
10. Heet het volgen van de training effect op het eigen gedrag/houding jegens bewegen?
11. Welke gedragsveranderingen hebben plaatsgevonden bij leidsters
 - a. wordt bewuster omgegaan met bewegen?
 - b. is bewegen vast onderdeel in de gedachtegang van leidsters?
 - c. wordt meer bewust bewogen op de groepen dan voor de training?
 - d. wordt met een andere blik gekeken naar kinderen mbt bewegen?
 - e. speelt en beweegt groepsleiding zelf ook meer met kinderen?
 - f. heeft groepsleiding meer plezier in het aanbieden van beweegactiviteiten?
 - g. is er iets veranderd in het handelen van de hele kinderopvangorganisatie nav BK?
 - h. doe je iets anders nu wel, wat je eerst niet deed? Geldt dat ook voor anderen?
12. In hoeverre is het belangrijk dat 'bewegen' is opgenomen in het pedagogisch beleidsplan/werkplan?
13. Is sprake van stijging van kwaliteit van het beweegaanbod?
14. Wat zijn succesfactoren voor effectiviteit?
15. Wat zijn faalfactoren voor effectiviteit?

M: levert BK op wat betreft gedragsverandering wat je wilt? Zo ja, wat? Zo nee, waar komt dat door? Ligt daarin een rol voor BK?

Doelstelling 2: Meer inzicht in hoe de training BK wordt vormgegeven binnen kdv en psz, in welke vorm, door wie en met welke middelen (*hoe geïmplementeerd, welk implementatieniveau*)

16. Hoe is de training en uiteindelijk de implementatie gefinancierd?
17. Hoe wordt BK ingezet in de dagelijkse praktijk?
18. Hoe ziet de dagindeling eruit qua beweefrequentie?
19. Verwacht de organisatie een bepaalde invulling en tijdsbesteding van groepsleiding aan BK?
20. Waar ligt de verantwoordelijkheid voor inbedding BK, hoe voert die dat uit?
21. Welk niveau wordt vereist voor uitvoer in het werkveld? (zorgt er iemand voor dat het steeds weer gebeurt?/werkplan?)
22. Is BK voldoende ingebed in de organisatie? Zo nee, wat moet beter en hoe kan dat?
23. Heeft er een ouderavond plaatsgevonden?
24. Wat zijn succesfactoren voor goede vormgeving binnen de organisatie?
25. Wat zijn faalfactoren voor goede vormgeving binnen de organisatie?

M: is BK op het niveau qua implementatie waar je het hebben wilt? Zo ja, wat? Zo nee, waar komt dat door? Ligt daarin een rol voor BK?

Doelstelling 3: Inzicht in de verschillende samenwerkingsvormen bij het opzetten en uitvoeren van de aanpak BK binnen kdv en psz (*blootleggen samenwerkingsvormen*)

26. Hoe wordt samengewerkt binnen eigen kdv/psz?
27. Hoe wordt samengewerkt met andere partners? Is daarbij nieuw aanbod ontstaan?

M: is BK op het niveau qua samenwerkingsvorm waar je het hebben wilt? Zo ja, wat? Zo nee, waar komt dat door? Ligt daarin een rol voor BK?

Waardering training en BK

28. (School)cijfer van 1 tot en met 10 de onderstaande onderwerpen?
 - a. De training Beweegkriebels toen je die volgde
 - b. De verhouding praktijk-theorie tijdens training Beweegkriebels
 - c. De trainer(s) tijdens de training Beweegkriebels
 - d. Hanteerbaarheid van de Handreiking Beweegkriebels (de map)
 - e. De mate waarin de training Beweegkriebels voldoet aan de situatie in je werkveld
29. Wat vond je van bijbehorende handreiking?
30. Heb je tips voor de training?
31. Wat bereik je met BK nadat je de training hebt gevolgd? (ga je er bewuster mee om, gaan kinderen meer bewegen?)
32. Wat vind je sterk aan BK?
33. Heb je aandachtspunten voor BK of verbeterpunten?

M: is training zodanig dat je krijgt wat je hebben wilt? Zo ja, wat? Zo nee, waar komt dat door? Ligt daarin een rol voor BK?

Bijlage 4

Geraadpleegde personen/bronnen

Gecertificeerde trainers Beweegkriebels

Onderstaande personen hebben een vragenlijst voor de Train de trainer ingevuld retour gezonden.

Miranda Rep	Mariette Helmig
Talli Fokke	Tineke Jansen
Menno Bom	Tanja Bracco Gartner-den Heijer
Brigitte van Miltenburg	Marvin Visser
Lianne Roukens	Marco Cats
Rens Veerman	Carla Pot-Arendse
Wanda Bosbaan	Sandra Smit
Mandy Troost	Mirjam de Boode
Nina van West	Carola van de Meule
Helma van Leur	Diana Brantsma
Regina van de Windt	Edith Ooms
Sandra Soppe	Jan Majoor
Marion Breij	Martijn van Oirschot
Tim Zoutendijk	Harmien Helsloot
Sandra Bakker	Renske Tromp
Anita Oosterholt	Wendy Frederiks
Stans Schifflers	Peter Eeuwes
Dorien Straatsma	Jessica Kamp
Anita Bergmans	Sandra Geerinck
Lenneke Scherrewitz	Ilse Springvloed
Judith Maas	A Pille
Sterre Kolthek	Marjet Breeuwsma
Toos van den Berg	Tineke van der Veen-Potman
Marga Wormgoor	Annet Grado
Eveline Bijvank	Jarmke Vendel
Anja Witteman	Nicole van de Ven
Eileen Kalkman	Marion van Gils
Peter van den Bosch	

Verdiepingsinterviews/informatie

Onderstaande organisaties en personen hebben meegewerkt aan de verdiepingsinterviews.

Triodus kindercentra

Marieke Grijpink, pedagoog Triodus
Corry van Kuijenburg, locatiemanager kindercentrum Gulliver
Saskia Ambachtsheer, pedagogisch medewerker, kindercentrum Gulliver
Nishanti Hemmes, pedagogisch medewerker, kindercentrum Schateiland
Aletta Dijkstra, locatiemanager, kindercentrum Schateiland

DAK kindercentra

Sietske Wetemans, pedagogisch medewerker peuterspeelzaal Robin DAK
Joke Beumer, HR assistent opleidingen, DAK kindercentra

Saartje kinderopvang

Sandra Bakker, regiomanager Saartje kinderopvang (destijds clustermanager)
Ester Vermeulen, pedagogisch medewerker 't Spoort
Doreen Peters, pedagogisch medewerker Bijnkershoek

Doenja Dienstverlening

Edith Ooms, operationeel manager voorscholen en peuterspeelzalen
Input uit evaluatieverslagen Beweegkriebels

Bronnen

- Brochure: De kracht van Beweegkriebels. een veelbelovende aanpak voor spelenderwijs bewegen met jonge kinderen. Kansen, inspiratie en mogelijkheden, NISB, Yrsa Wagemaker, Monique Hampsink, Brig Duesmann-Oosterlaan en Lotte Jansen.
- Handreiking van de training Beweegkriebels (over bewegen met kinderen van 0-4 jaar), NISB 2006, Yrsa Wagemaker, Monique Hampsink, Brig Duesmann –Oosterlaan en Lotte Jansen.
- Verdiepingsdag Beweegkriebels, met thema's 'tuimelen en vallen' en 'taal en bewegen', Nieuwegein, maart 2010.
- Overzicht aandachtspunten evaluatie Beweegkriebels van een van de deelnemende organisaties.